25ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6849 — 15 ՅՈՒԼԻՍ 1908 — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ — 29 ՃԷՄԱԶԻ-ԻԼ-ԱԽԻՐ 1326 — 28 Juillet 1908 — 25me année — N. 6849

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՕԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80 Ղ.
» » վեցամեայ	45 »
Պատուոյ համար տարեկան	108 »
» » վեցամեայ	60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան	35 Ֆր.
» » վեցամեայ	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ.

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ՎԵՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ԽՕՍՔԵՐԸ
ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ՈՒՂՂՈՒԱԾ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

Վեհ. Սուլթանին Կայս. հաստատիչ հպատակներէն առագին բաղմութիւն մը, ինչպէս ծանուցուեցաւ, կիրակի օրը Կայս. Պալատան առջեւ գնաց իր հաւատարմութեան զգացմանց հաստատիչը մատուցանելու յատս Կայս. Գահոյից։ Վեհ. Սուլթանը իմանալով որ ժողովուրդը կ'ուզէ զինքը տեսնելու ամենամեծ փառաքին արժանանալ, գիշերուան ժամը 3ին բարեհաճեցաւ երթալ Կայս. Պալատան հիւրանոցը, ուր կը գտնուէին նաեւ Մեծ-Եպարքոսը, Շէյխ-իւլ-Իսլամը, բոլոր նախարարները եւ պալատական պաշտօնատարներ։ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ պատուհանը ելնել եւ հարցուց ժողովուրդին թէ ի՞նչու եկած էին։ Ժողովուրդը սա յայտարարութիւնը ըրաւ.

«Մրճէդ վէ ամիկէթը Հիւմայունպարտնան պաշքա պիր արզուսմզ կօք սբը։ Օթուզ իքի սէնէսէն պէրու պազը խաչինէր Տիտարը Հիւմայունպարտնը պիզէ կէօսթէրմէտիլէր։ Սիզէ միւքթաք խիք։ Զօք չիքիր։ Շիմտի կէօրսիք։ Բատիշահըմ չօք եաշա։ Բատիշահըմ չօք եաշա։»

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ձեր Կայս. առողջութիւնը միայն ու միայն փափաքող ենք։ Երեսուներկու տարիէ ի վեր մէկ քանի վատեր Ձեր Կայս. դէմքը մեզ ցոյց չտուին։ Ձեզ տեսնել կը ցանկայինք մեծապէս։ Շատ հոգնակալ ենք։ Հիմա տեսանք։ Կեցցէ՛ Վեհ. Սուլթանը։ Կեցցէ՛ Վեհ. Սուլթանը։

Ասոր վրայ Վեհ. Սուլթանը հետեւեալ խօսքերը արտասանեց.

Էվլատարըմ,

Պիտպիքը նիւլիւսիմէն պէրու վարանքովը սատեր վէ սէլամէթիմէ չալըշտըրմը կիպի են պէօյիւք եմէլիմ էվլատարըմսան ֆարզը օլմասան թէպատանը սատեր վէ Սելամէթի տիր. Պունա ձէնապը Հազգ շահիտր ատիլ տիր։ Էվմն օլընըզ։ Սիզմն սատէքիմիզ իչիւն հէր նէ լազըմ իսէ իթթիսանսան կէրի տուրմայանաղրմ։ Պունսան սօնրա իսթիխպալինիզ թէմին օլընմը տր։ Սիզմնէ պիրլիմէ չալըշանադրմ։ Հուրրիյէդինիզէ զարտաշա եաշաեսը։ Կէօսթէրտիյինիզ սատաթ վէ շիւրանսան մէմնունս օլտրմ։ Եերլերինիզէ կիտին. իսթիրահաթ իտին։

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

«Զաւակներս,

«Գոհակալութեամս սիրդէն ի վեր հայրենիքիս երջանկութեամբ ու փրկութեամբ աշխատեցայ։ Ամէնէն մեծ փափաքս է երջանկութիւնը ու փրկութիւնը հաստատիլը, որոնք իմ զաւակներուս բնաւորութիւն չունին։ Սոսոր արգար վկան է Աստուած։ Վատահ եղէք։ Ձեր երջանկութեանս համար ամէն բան պիտի ընեմ։ Սակայն վերջը Ձեր ապագան ապահովուած է։ Ձեզի հետ պիտի աշխատիմ։ Ձեր ազատութիւնը եղբայրաբար ապրեցէք։ Ձեր ցոյց տուած հաւատարմութենէն և երախտագիտութենէն գոհ մնացի։ Ձեր տեղը գացէք։ Հանդիստ բրէք։

Ամբողջ ժողովուրդը «Կեցցէ՛»ներով օգը թնդացուց և մեկնեցաւ։ Վեհ. Սուլթանը հիւրանոց ժամանելու միջոցին պատուհանին փեղկերը անմամբ բացաւ։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԵՐՈՒՄ

Վեհ. Սուլթանը, Իր անբաւ և անհուն գթութեամբը, ուզղակի բարեհաճեցաւ ներում չնորհել քաղաքական յանցաւորներուն։ Բնականաբար Կայս. այս չնորհէն իրենց բաժինը պիտի ունենան բոլոր անոնք որ իրենց անհաճոյ արարքին և ընթացքին բերմամբ ինքզինքին ուզղելու համար գուբաերը զրկուած կամ տարագրուած են որ և է ծառայութեան մէջ գտնուելու կամ բնակութիւն հաստատելն. կամ անոնք որ առանց ոճրագործ ըլլալու, կարդ մը անհաճ արարքներու համար բանտարկուած են և կամ զինուորական տեսութիւններու կողմէ դատապարտուած են։ Ուստի կը ծանուցուի թէ Կայս. այս բարեհաճ Իրատէն հետագրով հաղորդուած է բոլոր նահանգներուն, անվտանգութիւնն և ոստիկանութիւնն նախարարութիւնն,

* * *

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Մեր Օգոստոսեան Վեհափառին կողմէ հաստատուած Գոնտոնը Էսասին (Սահմանադրութիւն) արամադրած Երեսփոխանական ժողովին համար Կ. Պոլսէն և չորս Լիւանանէն ընտրելիք անդամներուն ընտրութիւնը, Նախարարաց Խորհուրդին որոշմամբ, պիտի կատարուի Կայս. Իրաւով 1293 Շէվվալ 15ին բոլոր նահանգները և անջատ գաւառները զրկուած առժամեայ հրահանգին համաձայն։ Ներքին գործոց նախարարութիւնը պէտք եղած տեղերը հաղորդեց այս որոշումը, որով ի գիտութիւն հանրութեան կը ծանուցուի թէ թաղապետական չրջանակներուն և չրջականերուն հարկ եղած հրամանները արուած են ընտրութիւնները վարելու համար։

* * *

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Գ. զօրաբանակին հրամանատարը տեղեկագրած է թէ Կայս. Բումէլի գաղութագրական տարրեր, որոնք տարիներէ ի վեր տագնապութիւն կ'ընեին, զէնքնկեց եղած են և իրենց տեղերը դառնալու համար բարձրագոյն ներում կը հայցեն. նաեւ թէ Գոնտոնը Կասպէին արամադրած Երեսփ. Ժողովին բացուիլը հրամայող Կայս. Իրատէին հրատարակուելուն վրայ, գանազան տարրերու պատկանող Կայ. հպատակներուն մէջեւ կատարեալ համաձայնութիւն գոյացած է և թէ հաստատմութեան ու հպատակութեան եւ անկեղծ վերաբերմի զգացումներով երախտագիտութիւն մատուցած են յատս Կայս. Գահոյից։ Վեհ. Սուլթանը հրամայեց ընդունիլ այդ ազերը, պայմանով որ իրենց զէնքերը կառավարութեան յանձնեն և տակի վերջը բնաստատակութեան չեռնարկին։ Նախարարաց Խորհուրդին որոշմամբ, որ վաւերացած է Կայս. Իրատէով, ինդիրը ծանուցուած է Կ. Պոլսոյ մէջ ու նոյն տեղերը։ Նաեւ հարկ եղած զեկոյցը եղած է ընդհանուր քննչէին և Բումէլիի Կայս. նահանգներուն։

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԱՐԾԻՒԸ

Ներէ՛ որ գամ տառիդդուս հնչեցնեմ երգ մը նոր,
Ոսքիդ առջեւ ծնրադրած, հրճուանքէն թաց աչքերով,
Ներէ՛ որ գամ նուիրեմ քու անունիդ փառաւոր
Երգ երգոցը խնծիլին, Ազատութեան ապառով։

Ներէ՛ որ գամ տառիդիս լարերուն վրայ տարփոգեմ
Փառքիդ ճայնդ նուագը, արքաներու մեծ Արքայ,
Ազատութեան արծիւը կը սառնի վեհորէն,
Ու Վոսփորի ափունքին չրջակայքը մեռ կուգայ։

Արդարութեան արեւը մեզ կ'ողողէ այս առտու,
Ազատ կեանքի լոյս չունչը, օ՜հ, կը ծրծնէք ցնծագին,
Երա՛ղ արդեօք թէ իրա՛ւ. ինչ յայտնութիւն ճառերու,
Մինուորատ թարմանուշ անզորութեան փայլերին։

Ամէն անհատ կ'ազօթէ կեանքիդ համար յաղթապանծ,
Պէ՛ք է ապրի՛ս ա՛ւ տեսնես հպատակներդ խնդագին,
Երախտագէտ, գոհունակ, Քու սէրդիդ մէջ ամփոփուած,
Դուն որ առատածը եղար ոչխարներուն երկինքին։

Լոյս ու ծիծաղ ամէն դի կը ծփծրփայ, կը տեղայ,
Եւ հրթիռներ կը ցայտին, մինոդորոր կ'ավուռեն,
Նոյն իսկ տաղերն երկինքէն, արքաներո՛ւ մեծ Արքայ,
Մեզի հետ Քեզ ասնեցին, փոփոփելով հեռուէն։

Ջաներու պէս կը վազենք, անպատմելի հոսանքով,
Եղեմական քաղցրութի՛ւնն ամբարեւեցիր մեր վրայ,
Ազա՛տ, ազա՛տ ապրելու դիտակցութիւնը՝ խրատով,
Շեխմանար բրած է մեզ ամէնքս ալ անմնայ։

Աչքերնուս չենք հաւատար։ Բայց կը տեսնենք մենք նորէն
Ազատութեան արծիւն թեւթափումը սիրական.
Ամէն հոգի կը խոյտայ, կը խանդոսի յայտնօրէն
Ու մեր սիրտին հին սառէն նոր փայլակներ դուրս կուգան։

Դասիդ վրայ միշտ ապրէ՛, ո՛վ մեր հայրը պանծալի,
Մեր ամէնուս զթառատ Վեհապետը խնամատուն,
Ցաղէ՛ անդամ մեր վրայ բարիքներդ ցանկալի,
Դո՛ւն որ ապրի՛ս ես եղեր ցնծութեան վառ լոյսերուն։

Քու անուանդ ոսկեատա՛ռ պիտի տպուի գիրքի մէջ.
Եկող մեր ազգերը պիտի կարդան, հիանան.
Անծայրածիր բարիքիդ հակայ փարոսը անչէն
Պիտի ամբողջ լուսերինէ Ազգութիւն Օսմանեան։

Ազգիս կողմէ կուգամ եմ՝ երբեւ քիրմոդ՝ հնչեցնել
Ձերրաստատած տառիդիս լարերուն վրայ գլուխագլայ,
Երգ երգոցը Թեհատեան, Մաքթանդերու, և երգել՝
Յաւէտ երգել Քու փառքդ, արքաներո՛ւ մեծ Արքայ։

ՄԵՐՈՒԺԱՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՄԵԾ-ԵՊԱՐՔՈՍ ՍԱՌՏ ՓԱՇԱ
ՈՐՈՒՆ ՕՐՈՎ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԵՑԱՒ ՕՍՄ. ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՏԷՐՍԻՄԻ ՔԻԻՐՏԵՐՈՒՆ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄԸ
ԱԿՆԱՅ ԳԻՒՂԵՐՈՒՆ ԵՒ ՁՄՇԿԱԾԱԳԻ ՎՐԱՅ

Ամենայ գառատակին Պէգադաչ, Լիճք գիւղաքաղաքներէ և չրջակայ գիւղերը, ինչպէս նաեւ Զէյթունագ գառատակին Մեծ Վարդենիք և Պարսատ գիւղերը, կ'ըսէ Սասպան, իր պատմութեան թերթ, մեծ յարձակում մը կրած են Տէրսիմի քիւրտերուն կողմէ երկու չարաթ առաջ։ Այս անիծեալ և վայրագ արարածները կողոպտեր են խեղճ գիւղացիներուն ինչքերը և կենդանիները։ Այս իրողութեան բուն մեղաւորները Թեհատեաններ կ'ըսէ Սասպան, կը մեղադրուին մեր խմբագրատան մէջ։ Տարակոյս չկայ թէ քանի որ Սամսանադրութեան հռչակումն ու գործադրութիւնը Երկիրն ու Տէրութիւնը հաստատապէս կը վերակենդանացնէ, ասկէց եւ ետքը ո՛չ միայն այսպիսի դէպքերու, այլեւ ամենափոքր ամբարութեանց իսկ առաջքը պիտի առնուի, կ'ըսէ Սասպան, որուն կը ձայնակցինք։

ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԸ
ՊԵՏԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ ՀՈԳԻՆ
ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՀԱՒԱՍԱՐԱԿՇՌՈՒԹԻՒՆ

Երեսփ. Ժողովին գումարումին մէջ կանոնները հաստատելու և գործադրելու համար Նախարարաց Խորհուրդի որոշումով և Կայս. Իրատէով վաւերացաւ 1297 գիւհիճէ 15ի և 1296 Նոյեմբեր 6ի կոնտոգիները չատ հիմնական կերպով պատրաստուած է։ Այդ կանոնագրին առաջին յօդուածին մէջ նախարարապետին իրը ամսաթոշակ որոշուած է 25,000 ղրուշ, իսկ Շէյխ-իւլ-Իսլամին՝ 20,000 ղրուշ, բացի իրը կրօնական պետ ունեցած ամսաթոշակէն։ Աւասիկ պետական բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն ամսաթոշակները.

	Ղ.
Նախարարապետ	25,000
Շէյխ-իւլ-Իսլամ	20,000
(բայց իրը կրօնական պետ ստանալիք ամսաթոշակէն)	20,000
Ներքին գործոց նախարար	20,000
Պետական Խորհուրդի նախագահ	20,000
Պաշտօնարանները քննիչ	20,000
Պատերազմական նախարար	20,000
Ծովային նախարար	20,000
Արտաքին գործոց նախարար	20,000
Թղթատարի վերատեսուչ	20,000
Իվզաֆի նախարար	20,000
Մէարիֆի նախարար	20,000
Հանրօգ. շինութեանց նախարար	20,000

Եպարքական խորհրդականին համար նշանակուած ամսաթոշակը 12,500 ղրուշ կը հաստատուի։ Ներքին գործոց նախարարութեան խորհրդականի պաշտօնը թափուր մնացած է, իսկ արտաքին, դատական նախարարութեանց ու Շէյխ-իւլ-Իսլամի Դրան մէջ մէյմէկ խորհրդական զանուելը գործերուն կարեւորութեան պատճառով օգտակար կրնայ ըլլալ։ Ամսաթոշակներու կանոնագրին երրորդ մասին և երրորդ յօդուածին մէջ չորս ատիճաններու բաժնուած են վերատեսչութիւնները։ Առաջին ատիճանի վերատեսչութիւն կը համարուին մաքսային, ուղիներու, հեռագրական և թղթատարական վերատեսչութիւնները, որոնք նախարարութեան պէս կազմակերպուած են։ Յարմար չդատուելով որ առաջին ատիճանի վերատեսչութեանց մէջ գտնուին կառավարական չատ գործ ունեցող ճիւղերը, ինչպէս նաեւ Կայս. դիւանի թարգմանչութեան և ընդհանուր արարողութեան ճիւղերը, որոնց համար 10,000 ղրուշ որոշուած է. անոնց առաջին ատիճանի տեսչութեան մէջ գտնուիլը անյարմար դատուած է։ Տեսչութեան, Տասնորդի, ոչխարահամարի տեսչութիւնը և պատերազ. պաշտօնատան նախագուշակութեան գիւանին համար 10,000 ղրուշանոց ատիճանի մէջ գտնուող արտաքին թղթատարութեանց, անասուններու և հանքերու տեսչութեանց համար՝ 7,500ական ղրուշ. երրորդ ատիճանի մէջ գտնուող ապագրական, կրօնական, ներքին, գործոց արարողութեան, երկրագործութեան և արտաքին գործոց տեսչութեանց համար 4000ական ղրուշ ամսաթոշակ, իսկ չորրորդ ատիճանի մէջ են արտաքին գործոց, դատական, էվկաֆի, պրոտեսական գործերու, հեռագրի գործերու, արձանագրութեանց պաշտօնեաներու և Մէարիֆի մէջ բարձրագոյն ուսումնական վարժարաններու տեսուչները, հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան մէջ գեղարուեստից, ճանապարհաց, երկաթուղիներու ճիւղին տեսուչներուն համար 3000ական ղրուշ։ Սակայն ամսաթոշակներու կանոնագրին հրատարակութենէն ի վեր շատ մը տեսչութիւններ հաստատուած են և որոշեալ ամսաթոշակներէն չատ տարբեր ամսաթոշակներ կ'առնեն. ասանց ամէնքն ալ միօրինակ ամսաթոշակ պիտի ստանան կանոնագրին համաձայն։ Մէքթուպճիները չորս ատիճանների բաժնուած են և ամէնքիլքի և նախարարապետութեան մէքթուպճիներու ամսաթոշակը 10,000 և 9000 ղրուշ որոշուած է։ Այս երկու գումարներէն կարելի է քիչ մը զեղչել։ Բայց արտաքին գործոց մէքթուպճիին գատ, ներքին, եւրոպական և պատերազմական պաշտօնատանց մէքթուպճիներուն համար 5000ական ղրուշի ամսաթոշակն ալ քիչ մը չատ է։ Շէյխ-իւլ-Իսլամի մէքթուպճիին գատ, որուն ամսաթոշակն է 4000 ղրուշ, ծովային, դատական, հանրօգուտ շինութեանց, Մէարիֆի, Թղթատարի ու անասուններու և հանքերու նախարարութեան, Տէֆթէրխանէի մէքթուպճիները՝ 3000 ղրուշ։ Սակայն ամսաթոշակներու կանոնագրին հրատարակութենէն ի վեր մէք-

(Շարունակութիւնը կարդալ Գ. էջ)

ԿԸ ԲՈՂՈՔԷՆ ՀԱՄՏԻ ՊԷՅԻ ԴԷՄ
ՎԻՐԱՀԱՏ ՄԻՒՃԻՐ ՃԷՄԻԼ ՓԱՇԱ ԿԸ ԲՈՂՈՔԷ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ԴԷՄ

Օբէրթէօր Վսեմ. ճէմիլ փաշա հետեւեալ գիրը ուղղած է Սեւրէքը Ֆինուն արտօնատէրին.—

«Պաշտօնական ծանուցուեցաւ թէ լրտեսները, խաֆիէները մէջտեղէն վերցուեցան։ Արդ՝ չեմ կրնար հաւնիլ թէ ինչպէս կ'ըլլայ որ լրտեսներուն է՛ն անպատիւը և պաշտօնեաներուն ալ է՛ն անպատիւը եղող Բերայի միթէաբրի Համտի պէյ ոստիկանութեան նախարար կ'անուանուի։ Ձեր թերթին մէջոցա այս կէտին լուսաբանութիւնը կը խնդրեմ։

Օբէրթէօր միւշիր
ՃԷՄԻԼ

ՍԵՐՎԻԷԹԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆ

«Պատկանեալ պաշտօնատունէն պատասխան կը ստանանք։»

* * *

Թեան պաշտօնատան այս վիճակը տեսնելով կը պժգար, կը գարշէր, կը խորշէր ոստիկանէն ու բոլորէն, մինչդեռ ոստիկանը ազգին հոգին է. բայց ազգին ու ոստիկանին միջեւ ա՛յն ատիճան պատուութիւն մը առաջ եկած էր որ մարդ բոլոր մը տեսած տանն քայլերը կը ապիթաքէին և հեռանալ կ'ուզէր անկէ. բոլորին զարիր իսկ մարդուս համար ազատարը կը համարէր։ Եւ անմեղ ու կեղեքուած ազգը ի՞նչու այսչափ վտանգ սակայն։ Բոլորները իրենց ձեռքը գտնուած օրինաւոր ոյժը վերջին ատիճան չարաչար կը գործածէին և այդ օրէնքը չտեսնուած ազդեցը բրած էին իրենց։ Այդ բոլորներն ալ ոստիկանութեան պաշտօնատան յարմար պաշտօնեաներն էին. ասոնց մէջէն պատուաւորները բացառելով մեծագոյն մասը վերոյշեալ զազանին, ոստիկանութեան պաշտօնատան անունը կրող այդ մահապատուհ ճիւղին անդամներն էին։ Փողոցներուն մէջ խանդոյսոյզ ազգեր փակցնողները ոստիկանութեան պատկանող անձեր չէին մինչ։ Տուներու մէջ ապատաչունչ լրագիրներ ձգելէ եաւը, այդ տուները կոխողը ոստիկաններ չէին մինչ։ Վաճառականներուն, հարստներուն, խանութպաններուն ապառնալով, մանաւանդ մեր խեղճ հայ եղբայրները իրենց տնեցեալ տնեցեանքներուն որսն ընելով, շանթած ընելով անոնցմէ դրամ չարթողները ոստիկաններ չէին մինչ։ Փողոցներու մէջ անցորդներուն դարձնելով գողութիւն ընողները, Օտ. մարքաքաքին փողոցներուն մէջ աւազակութիւն ընողները ոստիկաններ չէին մինչ։ Մանաւանդ, փողոցներուն մէջ մեր կիները հանգիստ չձգելով պիսիներին ոլորողները, անոնց խօսք նետողները, զանոնք կրսմբոտողները ոստիկաններ չէին մինչ։ Վարժարան յաճախող մեր հոգեհատարներուն բարոյականն ապրող սրիկաներուն յենարանը ոստիկանները չէին մինչ։ Եւ... եւ... եւ... ո՜հ, չպիտի կրնամ աւարտել։

Ահա մեր սիրելի Կայսեր Գոնտոնը Էսասին իր հիմէն մաքրեց ոստիկանութեան պաշտօնատան վրայ գտնուած այդ գարշելի ազտը։ Սակայն վերջը ոստիկանութեան պաշտօնատունը երկու մասերի պիտի բաղկանայ. հանրային ապահովութեան հակող ոստիկաններէն և դատական ոստիկաններէն. սակայն զատ ուրիշ պաշտօնի չպիտի ունենայ, որովհետեւ խաֆիէութիւնը ջնջուած է։ Մեղրոյն տեսակը սա է հիմա. իսկ գործնականը։ Բայց սակայնը ո՞վ պիտի գործադրէ։ Ոստիկանութեան պաշտօնատան ամէնէն փոքր դիւաններուն մէջ իսկ ազդեցութիւն բանեցնելով այդ տեղերուն մէջ տիրող սանկտնութիւնները, ազտութիւնները ո՞վ պիտի մաքրէ։ Անչուշտ ոստիկանութեան նախարարը։ Եւ զիսէ՞ք ո՞վ ընտրուած է այդ պաշտօնին։ Բերայի կառավարիչ «Ուխուֆիէթլու» Համտի պէյը։ Առածը կ'ըսէ թէ «Ինտորուութիւնը հոգին տանի է»։ (Խուլ նանրն ալ ըլլար տր)։ Եթէ այս առածին չհաւատանք իսկ, գիտենք թէ ունակութիւնը ո՞ր ատիճան զօրաւոր է։ Ոստիկանութեան պաշտօնատան մէջ, հազուագիւտ բացառութիւններէ զատ, չարութիւնը սովորութիւն եղած է։ Այս արմատացեալ սովորութիւնը ջախջախելով, բզքտելով, անոր տեղ ազնութեան պտուղը և պարտաւորութեան գաղափարը դնելու պաշտօնին կոչուած անձը պէտք է որ նախ և առաջ ինքզինքը դասի այդ գաղափարները։ Բերայի կառավարչութիւնը նախապէս ոստիկանութեան պաշտօնատան ճիւղն էր Բերայի մէջ անէծքի արժանի գործերու։ Ինչպէս կ'ըլլայ որ ներքին գործոց նախարարութիւնը այդ ճիւղին պէտք ոստիկանութեան նախարար կ'ընէ։ Գոնտոնը Էսասին պատասխանատու կը ճանչնայ նախարարութիւնը։ Ներքին գործոց նախարարութիւնը այսպիսի անձ մը պաշտօնի կոչուելուն յանձնարարութիւնը բրած ատեն ինչպէ՞ս չմտածեր իր սահմանած պատասխանատուութեան վրայ. ոստիկանները գողութիւն, շանթած կ'ընեն եղեր. և «Ուխուֆիէթլու» Համտի պէյն և՞ որ պիտի կանոնաւորէ զանոնք։ Բայց ինք շանթած ընողներուն էն մեծն է։ Բերայի մէջ զըժուար է գտնել խանութ մը, խուսափանք մը... վասնզ մը որուն խարաճ կապած չըլլար։ Ոստիկանները խաֆիէութիւն կ'ընեն եղեր։ «Ուխուֆիէթլու» Համտի պէյն է, այսինքն անիկա պիտի գործադրէ խաֆիէութեան ջնջման համար հրատարակուած Կայս. բարձր Իրատէն։ Բայց ինք խաֆիէներուն էն վեսաակարը, էն չարն է։ Տպագրական օրէնքը իրաւունք մը կը չնորհէ ինծի։ Կառավարական պաշտօնեաներու դէմ իրենց պաշտօնին վերաբերեալ գործերուն համար յատուկ յօդուած ցուցնելով հրատարակութիւններ կրնամ ընել։ Ահա այսօր այդ իրաւունքէն օգտուելով, սակ իր պաշտօնավարութեան մէջ գործած չարութեանց մասին ամսատետութիւններ կ'ընեմ։ Ինչպէս որ օրէնքը այս իրաւունքը կուտայ ինծի, ոստիկանութեան նախարարին ալ դատ բանալու իրաւունք կուտայ։ Ահա բաց է դատարանը. եթէ ինքզինքին կը վստահի, դատարանին առջեւ ելլէնք։ Ոստիկանութեան պաշտօնատունը մաքրելու համար մաքրաւ անձ մը պէտք է։ Ազգին համար այս ատիճան ազնուարար անձեր ցորչափ այսպիսի պաշտօնեաներու անցնին, ատանց անուանման պատճառ եղող նախարարները չեն կրնար ինքզինքին պատասխանատուութենէ ազատել։ Վեհափառ Կայսեր առջեւ։

ՀԻՒՍԱՆԻՆ, ՀՈՒԼԻՍ

ԱՌԱՔԵԼԻ ՄԱՐԴԻԿ
ԱՆՏԻՊԱՏԻՒ ՊԱՇՏՕՆԱՏՈՒՆԸ

Մեր յարգելի քուրէ պաշտօնակից «Սեւրէքը Ֆինուն» հետեւեալ զգայացուցիչ եւ ուշագրաւ յօդուածը հրատարակած է իր պատուական թիւով.—

Դեռ մէկ քանի օր առաջ ոստիկանութեան պաշտօնատան անունը վախ և սարսուռ կը պատճառէր ամէնուն։ Մարդ այդ անունը լսելով կը խեղդուէր, կը դողար և խառնաշփոթ որդի մը մէջ գտնուող, գիշատիչ վայրենիներու ուրուականներ կ'երեւակայէր և ակամայն հեծեծանքի ու վշտաստուն ձայներ կուգային։ Պարկեշտ ու պատուաւոր անձ մը կը դաշնէր ոստիկանութեան պաշտօնատունն առջեւէն անցնիլ։ Ազգին առջեւ այդ պաշտօնատունը անցած գազան մըն էր, գազան մը որ շարունակ ակռաները կը կրճտեցնէր, աչքերուն մէջ կայծեր կը փայլէին և իր անգութ ու վայրագ գոռում գոչումներովը անպելի կ'ընէր կեղեքուողներուն հեծեծանքը։ Մարդ ոստիկանութեան պաշտօնատան այս վիճակը տեսնելով կը պժգար, կը գարշէր, կը խորշէր ոստիկանէն ու բոլորէն, մինչդեռ ոստիկանը ազգին հոգին է. բայց ազգին ու ոստիկանին միջեւ ա՛յն ատիճան պատուութիւն մը առաջ եկած էր որ մարդ բոլոր մը տեսած տանն քայլերը կը ապիթաքէին և հեռանալ կ'ուզէր անկէ. բոլորին զարիր իսկ մարդուս համար ազատարը կը համարէր։ Եւ անմեղ ու կեղեքուած ազգը ի՞նչու այսչափ վտանգ սակայն։ Բոլորները իրենց ձեռքը գտնուած օրինաւոր ոյժը վերջին ատիճան չարաչար կը գործածէին և այդ օրէնքը չտեսնուած ազդեցը բրած էին իրենց։ Այդ բոլորներն ալ ոստիկանութեան պաշտօնատան յարմար պաշտօնեաներն էին. ասոնց մէջէն պատուաւորները բացառելով մեծագոյն մասը վերոյշեալ զազանին, ոստիկանութեան պաշտօնատան անունը կրող այդ մահապատուհ ճիւղին անդամներն էին։ Փողոցներուն մէջ խանդոյսոյզ ազգեր փակցնողները ոստիկանութեան պատկանող անձեր չէին մինչ։ Տուներու մէջ ապատաչունչ լրագիրներ ձգելէ եաւը, այդ տուները կոխողը ոստիկաններ չէին մինչ։ Վաճառականներուն, հարստներուն, խանութպաններուն ապառնալով, մանաւանդ մեր խեղճ հայ եղբայրները իրենց տնեցեալ տնեցեանքներուն որսն ընելով, շանթած ընելով անոնցմէ դրամ չարթողները ոստիկաններ չէին մինչ։ Փողոցներու մէջ անցորդներուն դարձնելով գողութիւն ընողները, Օտ. մարքաքաքին փողոցներուն մէջ աւազակութիւն ընողները ոստիկաններ չէին մինչ։ Մանաւանդ, փողոցներուն մէջ մեր կիները հանգիստ չձգելով պիսիներին ոլորողները, անոնց խօսք նետողները, զանոնք կրսմբոտողները ոստիկաններ չէին մինչ։ Վարժարան յաճախող մեր հոգեհատարներուն բարոյականն ապրող սրիկաներուն յենարանը ոստիկանները չէին մինչ։ Եւ... եւ... եւ... ո՜հ, չպիտի կրնամ աւարտել։

Ահա մեր սիրելի Կայսեր Գոնտոնը Էսասին իր հիմէն մաքրեց ոստիկանութեան պաշտօնատան վրայ գտնուած այդ գարշելի ազտը։ Սակայն վերջը ոստիկանութեան պաշտօնատունը երկու մասերի պիտի բաղկանայ. հանրային ապահովութեան հակող ոստիկաններէն և դատական ոստիկաններէն. սակայն զատ ուրիշ պաշտօնի չպիտի ունենայ, որովհետեւ խաֆիէութիւնը ջնջուած է։ Մեղրոյն տեսակը սա է հիմա. իսկ գործնականը։ Բայց սակայնը ո՞վ պիտի գործադրէ։ Ոստիկանութեան պաշտօնատան ամէնէն փոքր դիւաններուն մէջ իսկ ազդեցութիւն բանեցնելով այդ տեղերուն մէջ տիրող սանկտնութիւնները, ազտութիւնները ո՞վ պիտի մաքրէ։ Անչուշտ ոստիկանութեան նախարարը։ Եւ զիսէ՞ք ո՞վ ընտրուած է այդ պաշտօնին։ Բերայի կառավարիչ «Ուխուֆիէթլու» Համտի պէյը։ Առածը կ'ըսէ թէ «Ինտորուութիւնը հոգին տանի է»։ (Խուլ նանրն ալ ըլլար տր)։ Եթէ այս առածին չհաւատանք իսկ, գիտենք թէ ունակութիւնը ո՞ր ատիճան զօրաւոր է։ Ոստիկանութեան պաշտօնատան մէջ, հազուագիւտ բացառութիւններէ զատ, չարութիւնը սովորութիւն եղած է։ Այս արմատացեալ սովորութիւնը ջախջախելով, բզքտելով, անոր տեղ ազնութեան պտուղը և պարտաւորութեան գաղափարը դնելու պաշտօնին կոչուած անձը պէտք է որ նախ և առաջ ինքզինքը դասի այդ գաղափարները։ Բերայի կառավարչութիւնը նախապէս ոստիկանութեան պաշտօնատան ճիւղն էր Բերայի մէջ անէծքի արժանի գործերու։ Ինչպէս կ'ըլլայ որ ներքին գործոց նախարարութիւնը այդ ճիւղին պէտք ոստիկանութեան նախարար կ'ընէ։ Գոնտոնը Էսասին պատասխանատու կը ճանչնայ նախարարութիւնը։ Ներքին գործոց նախարարութիւնը այսպիսի անձ մը պաշտօնի կոչուելուն յանձնարարութիւնը բրած ատեն ինչպէ՞ս չմտածեր իր սահմանած պատասխանատուութեան վրայ. ոստիկանները գողութիւն, շանթած կ'ընեն եղեր. և «Ուխուֆիէթլու» Համտի պէյն և՞ որ պիտի կանոնաւորէ զանոնք։ Բայց ինք շանթած ընողներուն էն մեծն է։ Բերայի մէջ զըժուար է գտնել խանութ մը, խուսափանք մը... վասնզ մը որուն խարաճ կապած չըլլար։ Ոստիկանները խաֆիէութիւն կ'ընեն եղեր։ «Ուխուֆիէթլու» Համտի պէյն է, այսինքն անիկա պիտի գործադրէ խաֆիէութեան ջնջման համար հրատարակուած Կայս. բարձր Իրատէն։ Բայց ինք խաֆիէներուն էն վեսաակարը, էն չարն է։ Տպագրական օրէնքը իրաւունք մը կը չնորհէ ինծի։ Կառավարական պաշտօնեաներու դէմ իրենց պաշտօնին վերաբերեալ գործերուն համար յատուկ յօդուած ցուցնելով հրատարակութիւններ կրնամ ընել։ Ահա այսօր այդ իրաւունքէն օգտուելով, սակ իր պաշտօնավարութեան մէջ գործած չարութեանց մասին ամսատետութիւններ կ'ընեմ։ Ինչպէս որ օրէնքը այս իրաւունքը կուտայ ինծի, ոստիկանութեան նախարարին ալ դատ բանալու իրաւունք կուտայ։ Ահա բաց է դատարանը. եթէ ինքզինքին կը վստահի, դատարանին առջեւ ելլէնք։ Ոստիկանութեան պաշտօնատունը մաքրելու համար մաքրաւ անձ մը պէտք է։ Ազգին համար այս ատիճան ազնուարար անձեր ցորչափ այսպիսի պաշտօնեաներու անցնին, ատանց անուանման պատճառ եղող նախարարները չեն կրնար ինքզինքին պատասխանատուութենէ ազատել։ Վեհափառ Կայսեր առջեւ։

ՀԻՒՍԱՆԻՆ, ՀՈՒԼԻՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ

Կը փաբանք հրատարակել Ազգ. Սահմանադրութեան կանոնները մեր ընթերցողներուն ուղիղ թարգմանելու համար զայն։ Այս Սահմանադրութիւնը հիմն է մեր ազգային եկեղեցական վարչութեան, որ այսուհետեւ անփոփոխ կերպով այս օրէնքներու տրամադրութեանց համաձայն պիտի շարժի։ Այս օրէնքներու սահմանները դուրս եղած որեւէ պահանջ ապօրինի կը նամարուի, ինչպես նաեւ այս օրէնքներու դեմ խօսիլը գեղծում։

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔ

Ա.— Ազգին ամէն մէկ անհատը առ Ազգը պարտաւորութիւններ ունի. Ազգն ալ իր կողմէն առ ազգային ամէն մէկ անհատ պարտաւորութիւններ ունի. զարձեալ ամէն մէկ անհատ իրաւունքներ ունի Ազգէն և Ազգն անհատներէն։ Ուստի Ազգն ու ազգայինք փոխադարձ պարտեօք կապված են իրարու հետ, անանկ որ մէկին պարտաւորութիւնքը միւսին իրաւունքն են։

Բ.—Ազգայնոց պարտականութիւնն է՝ Ազգին պետությունը պահանջած ծախքերուն մասնակից ըլլալ իւրաքանչիւր իր կարողութեան չափովը, Ազգին նշանած ծառայութիւնքը յօժարակամ յանձնառու ըլլալ, և անոր բրած անօրէնութիւնքը սիրով հնազանդիլ։ Ազգայնոց այս պարտաւորութիւնքը Ազգին իրաւունքը են։

Գ.— Ազգին պարտականութիւնն է՝ ազգայնոց բարոյական, մտաւորական և նիւթական պետությունը հոգ տանիլ. Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ դաստիարակութիւնն ու առանդութիւնքը անարատ պահել. մարդկութեան հարկաւոր եղած անհրաժեշտ գիտելիքց ուսումը՝ ամէն ատենի թէ՛ մանչ և թէ աղջիկ ազգ հաստատակամ ծառայել. ազգային հաստատութիւնքը պայծառ պահել. հասցէներն օրինաւոր կերպով առելցնել, և ծախքին իմաստութեամբ անտեսել, Ազգին ծառայութեանը մշանկնապէս նուիրեալ անձանց կացութիւնը բարւոքել և ապագայն անդորրել. կարտելոց խնամ տանիլ հայրաբար, ազգայնոց մէջ ծագած վէճերն արդարադատութեամբ խաղաղել, և վերջապէս ազգային յառաջադիմութեան անձնանուէր աշխատիլ։ Ազգին այս պարտաւորութիւնքը ազգայնոց իրաւունքն են։

Դ.—Ազգը փոխանորդաբար ներկայացնող, և այս փոխադարձ պարտեաց կանոնաւոր կատարմանը տեսուչ ու մատակարար կարգեալ իշխանութիւնը՝ **Ս.ԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ** կը կոչուի, որուն յանձնուած է Օսմանեան Տէրութենէն յատուկ արտօնութեամբ, և Սահմանադրութեան միջոցաւ, Թուրքիոյ Հայոց ներքին գործերու անօրէնութիւնը։

Ե.—Վարչութիւնը՝ ազգային ըլլալու համար, պէտք է **ԵՐԵՍՓԽՍԱԿԱՆ** ըլլայ։

Զ.— Երեսփխանական Վարչութեան հիմը՝ **ԻՐԱՒԱՆՔ** ու **ՊԱՐՏԱՒՔ** սկզբունքն է, որ արդարութեան սկզբունքն է, իր ոյժը ձայնից բազմութեան մէջ կը կայանայ, որ օրինաւորութեան սկզբունք է։

ԳԼՈՒԽ Ա.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵՆԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՒՊՕԼՍՈՅ

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՐԱԺԱՐՈՒՄ

Յօդուած 1. — Կոստանդնուպօլսոյ Պատրիարքը բոլոր Ազգային Ժողովոյ Նախագահն է, և անոնց գործադիր իշխանութիւնը կը վարէ, և մասնաւոր պարագաներու մէջ՝ Տէրութեան հրամանաց գործադրութեան միջնորդն է։ Ուստի պէտք է որ Պատրիարք ընտրուելու անձը՝ ընդհանուր Ազգին վստահութեան ու յարգանքն ունենայ, և Ազգային Ժողովոյ ներկայացնելու համար՝ Պատրիարքարանի Դիւանատան ընդհանուր Ազգանամարին մէջ արձանագրել տայ։ Դիւանապետը հաստատելի է Ազգային Ժողովոյ կողմէն։

Յօդ. 2.— Երբ՝ Պատրիարքը վախճանելով կամ հրաժարելով և կամ ուրիշ որ և է պատճառաւ Աթոռը պարապ մնայ, Կրօնական և Բաղաքական Ժողովները մեկտեղ դալով Տեղապահ մը կ'ընտրեն, և անոր հաստատութիւնը կը խնդրեն Բարձրագոյն Դրան։

Ընդհանուր Ժողովը կ'ընտրէ զՊատրիարքը. բայց կրօնական և Բաղաքական Ժողովներն իրաւունք չունին ընտրելու մեր անձնոյ մը՝ Ազգային Ընդհանուր Ժողովոյ կամ Խորհրդոյն։

Յօդ. 3. Ընտրութիւնը կատարուելէն ետքը տեղեկագիր մը կը յղուի՝ զոր ըստ բաղմանքը կը ստորագրեն. և Տեղապահի միջնորդութեամբ Բարձրագոյն Դրան կը մատուցուի. և Պատրիարքը կը հաստատուի ըստ վաղեմի սովորութեան՝ Կայսերական հրամանին համեմատ։

Յօդ. 4. Ընդհանուր Ժողովը հրաւիրանոց գիր կ'ուղարկէ Պատրիարք ընտրուած անձին քանի մը անանց ձեռօք՝ եթէ կ. Պոլսոյ մէջ է. և յատուկ հրաւիրակաւ՝ եթէ կ. Պոլսէն դուրս տեղ է։ Նորընտիր Պատրիարքը՝ այս հրաւիրանաց գիրը առնելով, Պատրիարքարան կուգայ և Մայր եկեղեցւոյ մէջ Ընդհանուր Ժողովոյ առջեւ հանդիսաւոր ուխտ կ'ընէ սոյն օրինակ. «Առաջի Աստուծոյ և ի ներկայութեան Ազգային Ժողովոյս՝ հրապարակաւ «կ'ուխտեմ հաւատարիմ մնալ Տէրութեան և «Ազգիս, և ճշմարտապէս հոգել Ազգային «Սահմանադրութեան սահմանի գործադրութեանը»։ Ամիջոցաւ՝ Տեղապահին պաշտօնը կը դադարի, և նորընտիր Պատրիարքը Բարձրագոյն Դրան հրաւէրին վրայ՝ ուղղակի Օգոստոսի Կայսեր կը ներկայանայ, պաշտօնական կերպիւ իր պաշտօնը կը հանձնուի, և Բարձրագոյն Դուռը երթալով՝ կը ծանուցվի։

Յօդ. 5. Եթէ Պատրիարքը Սահմանադրութեան տրամադրութեանցը հակառակ չարժի կամ վարուի, ամբաստանութեան տակ կ'ընկնի։

Յօդ. 6. Պատրիարքին վրայ ամբաստանութիւն ընելու՝ միայն Ընդհանուր Ժողովը, և Կրօնական ու Բաղաքական Ժողովներն իրաւունք ունին։ Ամբաստանող կամ բողոքող Ժողովը, Բարձրագոյն Դռնէն հրաման առնելով, Պատրիարքէն կը խնդրէ՝ որ Ընդհանուր Ժողով դումարէ։ Եթէ Պատրիարքը ասոր դէմ կենայ, եղելութիւնը կրկին անգամ Բարձրագոյն Դրան խնայ կը տրուի, որ այն առնն բողոքին համեմատ՝ կ. Պոլսոյ մէջ դանուող եպիսկոպոսաց երկրագործին նախագահութեանը Ընդհանուր Ժողով դումարելու հրաման կուտայ։ Ընդհանուր Ժողովը իր մէջէն հինգ եկեղեցական և հինգ աշխարհական ընտրելով, տասն հոգիէ բաղկացեալ քննիչ Յանձնաժողով մը կը կարգէ. բայց պէտք է որ այս քննիչներուն մէջ՝ ամբաստանող կամ բողոքող անձանցմէ մարդ չդտնուի։ Քննիչ Յանձնաժողովը եղած ամբաստանութիւնները քննելէն ետքը՝ տեղեկագիր կուտայ Ընդհանուր Ժողովոյն, որ ի՛նքն զինքը դադարեցնելու կամ չդադարեցնելու մասին՝ Ազգային Ժողովոյն կը դիմէ, եթէ ամբաստանելին Ազգային Ժողովներէն մէկն է, կամ Բաղաքական Ժողովոյն կը դիմէ, եթէ Խորհրդականներէն մէկն է, և պատճառները ցուցնելով՝ ամբաստանեալ Ժողովոյն կամ Խորհրդոյն լուծումը կ'առաջարկէ։

Յօդ. 12. Պատրիարքը Ազգային սնտուկէն իրեն յատկացեալ տարեկան ունեցողով, ինք կը տնտնէ Պատրիարքարանին ներքին ծախքը։

Բ. ՊԱՏՐԻԱՐՔԱԿԱՆ ԴԻՒԱՆԱՏՍԻՆ

Յօդ. 13. Պատրիարքարանի մէջ Դիւանատուն մը պիտի հաստատուի պէտք եղած Ազգային գրութեանց յատկացեալ։ Այս դիւանատունը երեք գրասենեակի պիտի բաժնուի։ Ա. Թղթակցութեան գրասենեակ որ Պատրիարքարանէն դուրս դրկուած և Պատրիարքարան եկած գրութիւններով կը զբաղի։ Բ. Արձանագրութեանց գրասենեակ, որ Ազգային Ժողովոյ և Խորհրդոյ վերաբերեալ թղթերը կարգադրելու կը զբաղի։ Գ. Ազգանամարի գրասենեակ, որ ազգայնոց քաղաքական վիճակագրութիւնը, այսինքն՝ ծնունդեան, ամուսնութեան և վախճանման վերաբերեալ արձանագրութեանց կը զբաղի։ Այս վերջին գրասենեակէն կը տրուին Ազգայնոց թէ՛ ճանապարհորդութեան համար և թէ՛ ուրիշ անձնական գործառնութեանց համար պէտք եղած վաւերական թղթերը, նաեւ ծնունդեան, ամուսնութեան և վախճանման վկայագիրները։

Յօդ. 14. Պատրիարքական Դիւանատունը պիտի ունենայ Դիւանապետ մի որ պատասխանատու է դիւանատան բոլոր գործառնութեանց։ Բաղաքական Ժողովը կ'ընտրէ և Պատրիարքը կ'անուանէ զայն։ Դիւանապետը կ'ընտրէ նաեւ Ընդհանուր Ժողովին դիւանագրութիւնը։ Դիւանապետը պարտաւորեալ է ամէն տարի թէ՛ Կոստանդնուպօլսոյ մէջ և թէ՛ դուրսերը ծնած, ամուսնացած և վախճանած ազգայնոց տամարներուն օրինակները բերել տալ, և Պատրիարքարանի Դիւանատան ընդհանուր Ազգանամարին մէջ արձանագրել տալ։ Դիւանապետը Հաշիւներն լեզուի քով հմար և Տաճկերէնի ու Դաղիերէնի ալ վարժ անձ մը պիտի ըլլայ։

Յօդ. 15. Դիւանատունը բաւական թուով Դիւանագրիներ պիտի ունենայ։ Ասոնք ալ հայերէն լեզուն քաջ գիտնալու են, և ամէն մէկը իր պաշտօնին կատարեալ հմտութիւն ունենալու է։ Ամէն մէկ դասնաղիր ըստ իր պաշտօնի պատասխանատու է այն Ժողովին կամ Խորհրդին՝ որուն կը վերաբերի։ Ամէնը մէկէն պատասխանատու են Դիւանապետին։

Յօդ. 16. Ազգանամարի գրասենեակէն տրուած որ և է թուղթ և վկայագիր վաւերացեալ պէտք է ըլլայ Պատրիարքական կնքով և Դիւանապետի ստորագրութեամբ։

Գ. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՍՐՐՈՑ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

Յօդ. 11. Երուսաղէմի Պատրիարքը Ս. Յակոբայ Աթոռին ցիւռնս գտնակալն է. միանգամայն Հայոց Ազգին ուսչական Երուսաղէմ գտնուած ուխտաւորներուն անօրէնն ու Ս. Յակոբայ վանուց Մաբանութեան նախագահն է։ Իր պարտաւորութիւնն է Ս. Երուսաղէմի վանուց կանոնագրին տրամադրութեանց համեմատ վարուիլ, և անոր բարւոք գործադրութեանը հոգալ։

Յօդ. 18. Եթէ Ս. Երուսաղէմի Պատրիարքը Սուրբ Երուսաղէմի վանքին Կանոնագրին հակառակ վարուի, ամբաստանութեան տակ կ'ընկնի։

Յօդ. 19. Պատրիարքին վրայ ամբաստանութիւն կընայ ըլլալ կամ յիշեալ Միաբանութեան կողմէ և կամ Կոստանդնուպօլսոյ կրօնական և Բաղաքական Ժողովոյ կողմէն։ Այսպիսի պարագայի մէջ՝ Ազգային Ընդհանուր Ժողովն կը դատարանի։ Եւ եթէ եղած ամբաստանութիւնքն քննուելով՝ հիմնաւոր ըլլալը ստուգուի, Ընդհանուր Ժողովը՝ վերոգրեալ յօդուածին մէջ կոստանդնուպօլսոյ Պատրիարքին վերաբերեալ արտաքսութեանց համեմատ՝ բան պահանջման իրեն, կա՛մ ի կանոնատարութիւն կը հրաւիրի զՊատրիարքն մասնաւոր բաղադրով, և կա՛մ կը պարտաւորի դայն հեռանալ Պատրիարքական աթոռէն, և անոր պաշտօնը կը յանձնէ Տեղապահի մը՝ զոր Ընդհանուր Ժողովը դաղտնի քուէարկութեամբ կ'ընտրէ Միաբանութեան մէջէն։

Յօդ. 20. Երուսաղէմի Պատրիարքը վախճանի, Միաբանութիւնը իր մէջէն Տեղապահ մը կ'ընտրէ, և Ազգային Ժողովները կը հաստատեն զայն։

Յօդ. 21. Երբ Երուսաղէմի Պատրիարքի Կոստանդնուպօլսոյ Ազգային Ժողովներուն կողմէն կ'ընտրուի։ Բայց Միաբանութիւնը իրաւունք ունի իր կարծիքը յայտնելու ընտրելիսոյ արժանաւորութեան առաջնորդն վրայ՝ ներկայացնելու ցուցակաւ մի։ Պատրիարքին վախճանելէն անմիջապէս ետքը՝ յիշեալ Տեղապահը Միաբանից Ընդհանուր Ժողով կը դումարէ։ Այս Ժողովը անանց ցուցակ մը կը պատրաստէ՝ Կոստանդնուպօլսոյ Պատրիարքի ընտրութեան համար Կոստանդնուպօլսոյ եկեղեցական համագումար Ժողովոյն, ըրած կերպիւը. բայց պէտք է որ Միաբանութեան ներկայացնելիք այս ցուցակը գո՛նէ եօթն ընտրելիս անուն պարունակէ։ Այս ցուցակը միաբանութեան կողմէ ստորագրեալ յայտագրով Կոստանդնուպօլսոյ Պատրիարքարան կ'ուղարկուի։

Յօդ. 22 .Ս. Երուսաղէմայ Պատրիարք ընտրելու անձը զո՛նէ երեսուն և հինգ տարեկան լրացուցած, և ի ծնէ Օսմանեան Տէրութեան հպատակ, Միաբանութեան եղբայրակցութիւնէն կամ վարդապետութենէն պէտք է ըլլայ. միանգամայն Միաբանութենէն զատուած մէկը պէտք չէ ըլլայ։ Միաբանութենէն զատուած չեն համարիր այն անձինքը՝ որ Պատրիարքարանի ժողովոյ կողմէ ազգային պաշտօնի մէջ գործածուած են Երուսաղէմի Պատրիարքին հաստատութեամբ։

Յօդ. 23. Կրօնական և Բաղաքական Ժողովները Խուռն Ժողով կազմելով վերոյիշեալ ցուցակին մէջ յիշատակուած անձանց արժանիքը կը քննեն, և երեք ընտրելիսոյ որոշեալ անունները Ընդհանուր Ժողովոյն կը ներկայացնեն։ Միաբանութեան կողմէ եկած ցուցակն ալ Ընդհանուր Ժողովոյ սրահին մէջ կախուած կ'ըլլայ։ Ընդհանուր Ժողովը ընտրելիսոյ վրայօք թէ՛ Ազգային երկու Ժողովոյց կարծիքը խմանալով, անանց մէջէն կրճատից, ուսման և բարի վարուց նկատմամբ ամենէն աւելի արժանաւորութիւն ունեցող անձը կ'ընտրէ՝ գաղտնի քուէարկութեամբ և քուէից բացարձակ առաւելութեամբ։ Ընդհանուր Ժողովոյ մէջ՝ Միաբանութեան կողմէ ներկայացուած ցուցակէն զատ ուրիշ անձի վրայ քուէարկութիւն չկրնար ըլլալ։

(Շարունակելի)

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Ֆրանսայի նախագահ Պ. Ֆալիէռ Ռուսիոյ այցելութեան ատիպ, Դպիրապետ, պաշտօնական ամենաւորութեան մը ներքոյ, ներարգութիւնը կ'ընէ Ֆրանսայի և Ռուսիոյ միջև գտնուած արդի յարաբերութեանց։ Ծայրագոյն Արեւելեան սպառնալիք, որ ի սկզբան փոխադարձ յարաբերութեանց միջև թուլացում առաջ բերած էր, ընդհակառակը ֆրանքիւռուս դիմակցութեան մը գոյութեան սկզբնաւորութիւնը կը ցուցնէ մեզի։ Մանաւանդ մեզ Ռուսիոյ պարտութիւնները չառ խրատարէն զգայացին Ռուսիոյ թէ ուրախի մեծ ամոնեմութիւն զործած էր Ծայրագոյն Արեւելքի խնդրոյն համար եւրոպական կոնսերն հետամտելով։ Միւս կողմէ ռուսական պարտութիւններէն ամենէն աւելի սրամտութիւն ունեցող անձը կ'ընտրէ՝ գաղտնի քուէարկութեամբ և քուէից բացարձակ առաւելութեամբ։ Ընդհանուր Ժողովոյ մէջ՝ Միաբանութեան կողմէ ներկայացուած ցուցակէն զատ ուրիշ անձի վրայ քուէարկութիւն չկրնար ըլլալ։

(Շարունակելի)

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Գերմանիոյ համագործման լրագիրներուն կողմէ Ֆրանսայի դէմ անդադար կատարուած յարձակումներուն ատիպ Պերլիներ Թակեպլատ տասնամեայ է յարաբերութիւնը Բարիզի մէջ գերմանական հեղինակաւոր ներկայացուցչի մը, որ կա՛մ դեսպան Ռոսալին իշխանն է և կա՛մ տնոր չուրջը գտնուողներէն մէկը։ Սառաբի թէ ինչ կ'ըսէ այդ տնոր։ «Զեմ կրնար ըմբռնել պատճառը այդ անկիրթ ֆազդազուութեան։ Գերմանիոյ ու Ֆրանսայի մէջ գիտնականներ յարաբերութիւններ ունին և անոնք ուզիլ են և անոնց հանդարտ որ հիմա յուսահատ ենթադրութեանց պատճառ մը չկայ։ Ֆրանսայի նախարարապետ Պ. Բրիանսոս, ինչպէս նաեւ արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիշոն զանի անգամներ ապացոյցներ տուին իրենց բարեկամական ազդանշանները։ Իմ մտիս դիտակից չեմ ամենափոքր իրողութեան մը, որ երկու կողմէ յայտնուած բարեացակամութեան հանդէպ, կարենայ վտանգաւոր կնճռոտութիւններ առաջ բերել։ Ուրեմն անխոնջութիւն է միշտ հոգալ պատերազմի մը զաղափարին հետ, իբրեւ թէ զգայացնելու մը և կամ զսպարդութեան պարզ տեղեկութիւն մը կը հաղորդուի։

ՕՐՈՒԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Իգսաւ, խօսելով օրուան կացութեանը վրայ, կը բացատրէ ազատութեան նշանակութիւնը և իւրաքանչիւր անհատի պարտքը. նաեւ կ'ըսէ թէ այդ երկուքը հաշտեցնելով է միայն որ երկիրը պիտի օգտուի։ Կը յանձնարարէ նամարարիլ բոլոր վիճակներն և հնազանդիլ հաստատուած օրէնքին։ Կը գովէ մէկ երկու օրուան ցոյցերու միջոցին տեսնուած կանոնաւորութիւնը, որ իսիտ լաւ տարաւորութիւն մը գործած է։ Կ'ըսէ թէ անչափ հարիւր հազար հոգիի յուզումը հանդարտեցնել դժուար է, սակայն դի երկար տարիներ տիրող համերաշխութեան մը հետքը առողջ միտքով խորհիլը դիւրին չէ, բայց ամէն բանէ առաջ կայ ազգին ընդհանուր շահը, ազատութիւնը և սահմանադրութիւնը պահպանել։ Անժամանակ պահանջումներ, անխոհեմ արարքներ սեռատարանք են միայն։ Ինչպէս կ'ըսուի, հապճեպով կատարուած գործին սառնայ կը խառնուի։ Խօսելէ առաջ պէտք է գործը, խոհական աշխատութիւնը։ Իգսաւ կը յարէ.—«Այնուս հարկ չկայ խորհելու անցեալին ազատոս էջերուն վրայ։ Մառաձնք թէ այդ նոպկալի «քաղիֆէ»ներով, լրատուներով, վեստուածներով լեցուն մեր անցեալին մէջ ո՛րքան մեծ պարներ գործուեցան։ Ամբողջ ազգը միթէ այդքան երկարատեւ իր լուռութեանը առնոց արարքը վաւերացուցած չեղաւ։ Անչուշտ այդ անցեալին նոպկալի անձերուն միջեւ շատ մը մարդեր անձամբ ձեռնարկող և դան չարիքին. գէշութիւններ, պժգանքներ հնարելու. սեռերատկալի յերիւրանքներով և սուտերով «ժուրնալ»ներ պատրաստելու, խարխանքներ յօրինելու և ազգին սիրտը արիւնելու։ Սակայն այդ սիրտները, այդ ոճիրները հակառակ էին մեր վեհապետին հոգեմտութեան։ Անցեալին այս մեռոցարդները Սահմանադրութեան կիրառմանն եւս կ'ընդդիմանային, հակառակ մեր վեհապետին փափաքանաց. Այս ճշմարտութիւնը հիմա պաշտօնապէս կը հաստատուի։ Հետեւաբար հիմա այս ճշմարտութեան հրատարակուելովը, ազգը պէտք է բաւականանայ և պէտք չէ մոռնալ որ ինքն ալ երկար տարի տարուբերութեամբ մը պատասխանեց հարատաւորութեան, ինչ որ Շերիֆով արգիլուած արարք մըն է։ Հոս յիշենք Մոնդէսքիէօյի սա նշանաւոր խօսքը.— «Ամէն ազգ իրեն արժանի եղած կառավարութիւնը կ'ունենայ։ Մինչեւ հիմա նոխկին վարչութեան արժանի ըլլալուս համար է որ հոգեցնուք անոր դեռ երեք օր առաջ չարտնակուեն։ Իգսաւ խորհուրդ կուտայ խոհեմութեամբ գործել, միտքս ըլլայ, խոհական ու ձեռնհաս անձերու խօսքերուն անսալ և ազգին ձեռքը գտնուածը պահպանելով հանդերձ զգուշութեամբ և չարաւորութեամբ գործել։ Իգսաւ կը յարէ.— «Ամէնէն կարեւոր և անմիջական միջոց մը կայ՝ այն է ընդհ. ներսում հրատարակել բոլոր քաղաքական յանցաւորներու համար՝ խիստ և առանց բացառութեան։ Ազգը այդ տեսակ ընդհանուր ներումով միայն կրնայ գոհանալ. միայն այդ միջոցին կիրառումը տեսնելով է որ հրատարակուած Սահմանադրութեան մասին համոզում կը գոյանայ։ Ռուսիկանութեան պաշտօնարանը և կեդրոնական բանտը քանի որ իրենց ձերբակալման պատճառները չգիտցողներուն իսկ բնակավայր կ'ըլլան, միտքերը չեն հանդարտիր. ուստի կը խնդրենք մեր գործերու գլուխը զբաղողներէն բանտարկեալց, աքսորեալց խեղճ վիճակը թող մտադրանին յոտս կայա. Գոհոյեց։ Մեր վեհապետը գթած է, ողորմած և վեհանձն. Անոր ամէնէն մեծ փառքն ու պատիւը ներումն ու արձակումն է, մինչեւ հիմա հաղարաւոր քաղաքական յանցաւորներու ներում չընորհեց։ Կառաջարկէս վստահ ենք որ ընդհանուր ներման խնդիրն ալ պիտի հրատարակէ և իր Կայս. հպատակները աւելի եւս երախտապարտ պիտի թողու յոտս Կայս. Գոհոյեց։ Այդ է մեր սանկեղծ ու հաշտարար ազերքը։»

ԱՌՏՆԻՆ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Պէլճիէ կոմիտաները շատ լաւ կը մարքուին ու կը փայլին եթէ կէս լեմոնը մասամբ քամիէն ետքը փրուած ապի մէջ թափիլ դայն և առում չփիլ կոթան։

[Երկուսն յուշատետրին մէջ գտնուած «ոտպտիսան» բառը պէտք է կարդալ «ատապտիսան»։]

ՕՍՄ. ԿԱՑՈՒ ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

11,000,000 ՕՍՄ ՍԱԿԻ ԿԱՊ

250,000,000 ՖՐԱՆՔ ԳՐԱՄԱԳՐԱԿԱՆ

ԿԵՂԾՈՒՆԱՏԵՂԻՆ Լոպանիա
ՓՈՐՁԱԿԱԼՈՒԹՅԱՆ Բալիս, Ենկիր Ֆամի
ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹ Բերա, Տեպատի Համամ № 247
ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԻՍԿԱՆԴԱՐ ԵՒ ՏԱՐՈՒՆ ՍԷՆ

ՄԱՍՆԱՒՈՒՇԻՒՆ

Աստրխան, Ատանա, Այնթաբ, Աֆիոն-Գարահիսար, Հալէպ, Ադէքսանդրիա, Էսքիշէհիր, Էնկիւրի, Զաղազան, Զեյտուն, Գէյրան, Գասաբլանկա, Գրամաստա, Դամասկոս, Դաւրաժ, Տէլտէ Ալաճա, Էսկիշէհիր, Եռուսաղէմ, Գանգաղա, Կոնիա, Հաճըն, Լիմասոլ, Գաբիրէ, Մերսին, Մէսքիլիկ, Մանասթիր, Նիքոսիա, Ուշակ, Բար-Սանա, Սելանիկ, Սամսուն, Սբիկա, Իպրիմ, Տրապիզոն, Սաւրիական Տիրպոլիս եւ Ալեպ։

Որոշուած պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուով (գրենի-գրասն) փոխառութիւն կ'ընէ, արժէքներ կամ փոխանակագիրներ (բոլիցա) պահեստ առնելով։

Փոխանակագիրներ կը գեղչէ։ Թարգիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ ու հեռագրական օրարկներ կուտայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժէքագիրներ եւ արծաթաւոր առարկաներ կ'ընդունի եւ կը պահէ։

Թարգիոյ եւ արտաքսմանի մէջ կրտսիներ եւ փոխանակագիրներ կը գանձ, տակաւորական հրամաններ կը գործադրէ, զանազան տեսակ գրամներ կը փոխէ, կ'առնէ ու կը ծախէ։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր ուանդ կ'ընդունի, պահպանման փոքր վարձի մը փոխարէն, ամէն տեսակ արժէքներ, օսմանեան կամ օտար, անուանական կամ կրողին։ Արժէքներդիրը կը պահուին Զէյթիւնա արկղամատիրոցս մէջ հատատուած համաձայնագրեալ չրնուած նկատներու մէջ (պիթիանով եւ մէջենաներու ամրացուած)։ Ընդունելիք մը կը լրանէնէ, որուն մէջ նշանակուած են վճարման ժամանակը մէջ եւ գումարները։

Օսմ. Կայս. Պանքան պաշտօնապէս կը գանէ, առանց մէջնորդչէքի, ուանդ ստուած արժէքներուն կարօտները, Կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի։ Արտասահմանի մէջ գանձելի կարօտներուն համար յարմար միջնորդչէք մը կ'առնուի եւ օրուան փոխանակային համաձայն։ Անոր տիրոջ հաշուոյն կ'անցուի պայմանաժամի կամ գանձումի օրուան փոխանակագիրով։

Ժամանակին գանձուելու համար՝ ուանդ ստուած արժէքներուն կարօտները պայմանաժամէն 20 օր առաջ կը կարուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր ուանդ արժէքներու իրաւունքներ մեր եւ օտար հրապարակներու վրայ, գնում եւ վաճառում կը կատարէ կանխիկ կամ պայմանաժամով։ Հանրութեան արտադրութեան տակ կը գնէ, օրուան գնով, կարմը արտիզանէներ, ինչպէս Բուսմէրիի երկաթուղիի, Եգիպտական Իրէնի Ծծնկիի Ճանապարհի ագէ։ Պանքային պարտաթղթերը, Օսմ. Ասպետագրական Ընկերութեան, եւսյէնի բաժնեթղթերը։ Ամերիկեան կերպով յանձնելի են այս արժէքները։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը ստանձնէ արժէքներու վրայ ամէն գործառնութիւններ. փոխանցում, կարմներու. նորոգում, եւն., մասնաւոր սակագներ մը համաձայն։ Օսմանեան եւ օտար արժէքներու վրայ փոխառութիւն կ'ընէ հայրենիքով և չատ-չ փոքր պայմաններով։ Իրենց պայմանաժամն առաջ կը գեղչէ կարգ մը օսմանեան եւ օտար արժէքներու կարօտներ։ Իր անուններուն մէջ գտնուած արժէքներուն կարօտները կը վճարէ, առանց միջնորդչէքի, ինչպէս 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթղթերու. 1901-1905ի 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթղթերուն եւ Բիսոր Նաւահանգստին 6% փոխառութեան պարտաթղթերուն կը բանեցնէր։

Օսմ. Կայս. Պանքան բաժին մը հաստատած է՝ Մակաբանի արժէքագրեալներուն վրայ տեղեկութիւններ տալու, ուստի Մակաբանիկէ ընդունուած ըլլան կամ ոչ։ Այս տեղեկութիւնները Բրի կը տրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան կ'ներգրաւուի ընդունելի հարիւրին հարիւր վճարիչ առաջ եկած կարօտաց, վիճակահանութեան միջոցաւ, որպէսզի վճարման դիմով։ Ասպահովութեան սակը, որ փոփոխական է, կը հաղորդուի ուզողին։ 50—23

ՇԻՐԲԻՔԻ ԽԱՆԱՐԻՆ

Ազդ.— Շիրբիքի Խարիկի վարչութիւնը հանդիսարքի կը դնէ 250 ծրար սուտաղորդ կոտ., թիւ 10. վերջնական հանդիսարքը տեղի պիտի ունենայ 1908 յուլիս 24ին (Հ. Տ.)։ Ասոնք որ կ'ուզեն հանդիսարքին մասնակցիլ այս հանդիսարքին, պէտք է որ Վարչական Խորհրդին ներկայանան, երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը, ժամը 6էն 10 (Ք. Թ.), հարի եկած կրտսիաստրաբիեան գումարով կամ երաշխաւորագիրով։

Տնօրէնութիւն

Կ. Պոլիս, 5/18 յուլիս 1908 10—6

* * *

Ազդ.— Շիրբիքի Խարիկի վարչութիւնը հանդիսարքի կը դնէ 15,000 թիտա էրէնլի հանդամանք յանգոյն տեսակի։ Վերջնական հանդիսարքը տեղի պիտի ունենայ 1908 յուլիս 17ին (Հ. Տ.)։ Ասոնք որ կ'ուզեն հանդիսարքին մասնակցիլ, պարտին Վարչական Խորհրդին ներկայանալ, երաշխաւորով մը կամ կրտսիաստրաբիեան գումարով մը, հինգշաբթի և երկուշաբթի օրերը, ժամը 6էն մինչեւ 10 (Ք. Թ.)։ 10—7

Տնօրէնութիւն

3/16 յուլիս 1908

ԱԹԷՆԻԻ ՊԱՆՔԱ

ԴՐԱՄԱԳԼԽԻՒԼ ԱՄՐՈՂՋԱԿԻՆ ՎԱՃԱՌՔԱՎ

50,000,000 Տրախմի

ԿԵՂԾՈՒՆԱՏԵՂԻ ԱԹԷՆԻՆ

Մասնաճիւղեր ունի Կ. Պոլիս եւ գլխաւոր նաւահանգիստներ Դալաթիոյ եւ Գալատայ կողմը Լանսան, Ադիսանգրիա, Գանիրէ, Սկալենիկ, Իզմիր, Պիրէոն, Բազրաս, Վոլօ, Նիւս, Գալամաթա, Քանէ եւ Քանիա (Կրէտէ)։

Դրամագլուխին և ուանդ ձգուած դրամին ու արժէքագիրներուն արժէքը, Օգաստոս ամսուն, կը հասնի 260,000,000 արամիին։

Աթէնքի Պանքան կը գրաւի Պանքային ամէն տեսակ գործառնութիւններու։ Փոխառութիւններ կ'ընէ վաճառականներու, արժէքագիրներու վրայ, քաղաքաց փոխանակագիրներ կը վարէ։

Աթէնքի Պանքան հաշուբանցներ կը բանայ, չէքերը, վարկագիրներ կը հանէ, հեռագրական դրամանով մասնաճիւղեր կը կատարէ Թուրքիոյ դիւաւոր քաղաքներ, ու և արտասահմանի մէջ։ Սակարգական գործեր կը կատարէ, թէ մեր հրապարակին և թէ օտար հրապարակներուն վրայ, յանձնարարութեան չառ նպաստաւոր կերպով։

Շատ փոքր վարձի մը փոխարէն՝ արժէքագիրներ կը պահէ, ուանդի ձեւով և ուզուած ատենը եւ առնուելու պայմանով։ Ամէն կարգի կարօտներ կը գանձէ և վերլուի գործողութիւններ կը կատարէ։ Աթէնքի Պանքան հանրութեան արտադրութեան տակ կը դնէ արիզամարդի խարէներ, փոքր վարձերով։

Աւանդի ճիւղ

Աթէնքի Պանքան իբր ուանդ կ'ընդունի դրամ և արժէքներ, սա տակտերը վճարելով.

Ուզուած ատեն դրամ քաշելու պայմանաւ 3%
Վեց ամսուան համար 3½%
Մէկ տարուան » 4 —
Երկու » և աւելի 5 —

Ուանդ ձգուած դրամները կը վճարուին այն դրամով որով Պանքան ձգուած են։ Տոկոսները կը վճարուին ամէն տարուան Յունուար 2ին և Յուլիս 1ին։

Մասնաւոր տեղեկութիւններ՝ 4% տոկոսով

Աթէնքի Պանքան իր յանձնարարութեան մէջ փոքր գրասենեակ ունենալով և փոխանցելով ամէն դիւրութիւն ընծայել, անոնց տրամադրութեան տակ կը դնէ մասնաւոր աւանդներու։ Ասոնց մէջ կրնան արձանագրել առաջուն 100 օսմիի ուանդ գումար մը։ Այդ դրամը 4% տոկոս կը բերէ և ամանակի վճարումներ կը կատարուին, առնուազն դրաչ 52 օսմէդրամ։ 50—7

ՕՍՄ. ԱՍՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ՝ ԸՆԿ՝ ՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ. 2/14 եւ 1320 Ալեհր 20 բուակիր Ֆերմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Գալաթիա, Նազլը խան, Հէգմարէն փողոց, թիւ 14, Քօսէրդիրիի վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն

Գալիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Ալնա Քամիի կրտսարանի.

Գալիս, Մ. Ի. Մասաք, Շէյխ Իլ Բոլամ խան, Գանէէ Գաբու թիւ 10։

Գալիս, Ալգամ պէյ ն. Լէմի, Վէշնէհէլէր փողոց։

Գալիս, Գ. Ս Ամմէզալա, Էմմէ-խանի, Հանէլի Տորտ-Իպիրը փողոց։

Գարաքիոյ Ազգասիրաց Առաջնորդարանի կրտսարանի.

Գալատիոյ, Մ. Ա. Ջնգիտա, Մոսա Հասանէֆ.

Գլեսիրքաղէր, Մ. Ա. Մարիքիրիս, Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի.

Մեծ Փողոց

Շիրլի, Մ. Ե. Ռօսի, Գեսիրքաղէր ճառաւեի. թիւ 187։

Զաղաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12, Թիւնել խան։

Մեծ Գզոր. Բէյօղլ Էֆ.։

Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկելիսէա, կայսրական հրամանով։

Ման Մէջիտիա, Բէյլէնան Էֆ.։

Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՑԹԱՑԹԻՂ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները գուսա անդլ. պղղպաակ չընուած ըլլալով, իրենց ապահովութեամբ մրցման գնահատուած են, որ ալիւրներու ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ցանկութիւնները, դերձակներու ու կօշկակարներու լոկ Սինկէրի մեքենայ գնում են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 490է աւելի պատուոյ վկայական և չնչդրամ ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բոլոր Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը գտնուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուներուն մէջ։

Թիւրք) 1. Մեծ փողոց, Գալ Մարդէի դիմաց թիւ. 343 և 343 կրկին։
) 2. » » Գալաթա Սէրայի դիմաց։

Կալատա 1. Սինկէր խան Թիւնէլի առաջ։
2. Քրամէրի կոլոտարարի դիմաց։

Գալիս 1 Սալիքան ամամ թիւ. 2։
2. Սալիքան Հայրատա, Քրամէրի կոլոտարարի դիմաց թիւ 13։

Սկիւտար Յաղրը Գալը, թիւ. 120։

Դասագրեր և նորագրութիւններ հրի. Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա Մեծ փողոց. թիւ. 343 և 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիրէ Սալամ առաջ։ 16 50—37

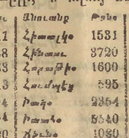

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒԷ

Ընդարձակ Բալի, Կ. Պոլսոյ եւ Օսեասյի

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒԷ

Նուագք	Թիւ	Նուագք	Թիւ	Նուագք	Թիւ	Նուագք	Թիւ
Ալպանս	1069	Տիրաս	4311	Հիսարլիք	1531	Մարսելլէ	3709
Սլեզաք	3607	Տորէնս	938	Հիսարա	3720	Մէքքասս	3557
Անէէլս	1541	Տաւրս	2383	Հարտաֆէ	1600	Մէլս	1057
Ամֆիսաքրա	2277	Տրոքս	1713	Հասլաղլ	895	Մանդէպէլլէ	
Գասանս	1822	Տիմոս	504	Ռանս	2354	Մաշրիլլ	3419
Գորաքնս	1254	Ցոդ	3464	Բասանս	5540	Նէգա	1933
Գրէֆիոյ	1481	Ցուտաքաս	1520	Ջրանս	1080	Նարբ	4100
Գէլլոյ	1371	Ցքաքս	184	Քիլէս	1053	Գիրիտաքրա	4086
Գալիքրա	1837	Տիրոս	354	Քալքրիս	2367	Օրլեանս	1535
Գարէ	1244	Տիրնանս	1828	Քանիս	1700	Հուլքրմ	1437
Գարս	1094	Տիտիկնս	349	Լէս	1053	Հալ	510
Զիքարս	1729	Տրանչիրաքս	4582	Լէքանիս	2272	Ռիտլէս	3329
Սուսէս	1831	Տալլէնս	3060	Լիմոքս	1643	Ռիտաս	1503
Գալլարաս	4235	Ֆիլիանս	1143	Լուքնաքս	3191	Ռալլ	1613
Գոնիս	2905	Գոզ	1011	Մարլոս	724	Ռոմէս	1789
Գարս	895	Հրանս	1895	Մարէնիս	1373	Բազաքիս	136

Ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս հասած նշ.

Լարնցս չոգենաւը, նաւապետ Կէլլանս.

Թուրիս չոգենաւը, նաւապետ Ֆարն.

Ընդհանուր վաճառքով Հալէն հոս կը սպասուի.

Աֆրիս չոգենաւը, նաւապետ Հիլ, օգոստոս 3ին.

Միխաս չոգենաւը, նաւապետ Թոմբ, օգոստ. 17ին։

Դիմել Գործակալներուն Ֆ. ՀԻԼ ԵՒ ՐԻՇԱՆ

Թիւ 22 24. Քիւլիւք Միւլէթ խան, Գալաթիա 10 50—7

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻՆ

ՆՈՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐ

Կայս. կառավարութեան բարձր հրամանին ոտի ապասանող գործակալներու. լեռնային ծախքին համար Երկրագործական Պանքային կողմէ կազմակերպուած վիճակահանութիւնը այսահանաւ. ամէն ամսոյ սկիզբը պիտի կատարուի։ Պարգեւ չչնչող ամսական ամբողջ տարի մը պիտի կինան մասնակցիլ վիճակահանութեանց։ Ամբողջ ամսականները ամիսէն հարիւրին ծախսանոցներէն պարգեւելու և տարիներու պիտի յանձնուին։ Ուստի սոյն վիճակահանութիւնը հանրօգուտ կերպով բարեփոխուած է։ Նոր կազմակերպութեամբ տարեկանին թիւը պիտի ըլլայ 250,000, և ամսական 62,500 թիւ պարգեւ։ Ամսական թիւ պիտի շարեն։ Ինչպէս կ'երևի տարիս հասարակաւոր յայտարարն, մեծ պարգեւը 12,000 սակի է, և անկէ դատ՝ երկու, երեք, չորս, հինգ և վեց հազար սակի նպաստաւոր պարգեւներ ալ կան։ Տարեկանները դասական տարբերամասնութիւններ ունին. ամբողջ, կես, մէկ քառորդ և մէկ ութերորդ։ Ամբողջ տարեկանին գին նշանակուած է երկու օսմ. սակի, կէսին՝ մէկ օսմ. սակի, քառորդին՝ կես օսմ. սակի և մէկ ութերորդին՝ մէկ քառորդ օսմ. սակի։ Տարեկանի գնողներուն դիւրութիւն մը ըլլալու համար՝ կես, քառորդ և մէկ ութերորդ տարեկանիներուն մէկ մասը չորս թիւրամի յաւելեալ կարգի բաժնուած է։ Նրբեալ կատարելագործ տարեկանները՝ մէջերնէն 19 դրաչի հաշուով՝ կես տարեկանիներուն գինը 36 դրաչ է, մէկ քառորդինը՝ 18 դրաչ, իսկ մէկ ութերորդինը՝ 9 դրաչ։ Նրբաբաժան գործական Պանքայի կեդրոնատեղին և կանոնները գանուղ մասնաճիւղերուն մեծաքանակ տարեկան գնողներուն հետեւեալ դիւրերը պիտի ըլլան. մէկ անգամէն 10 սակի տարեկան գնողներուն ½ թէ 7. մէկ տարուան ժամանակագրոյցին՝ 1001 սակի տարեկան գնողներուն ½ թէ 8, 2001 սակի տարեկան գնողներուն ½ թէ 9, 3001 սակի տարեկան գնողներուն ½ թէ 10ը, և 10,001 սակի տարեկան գնողներուն ½ թէ 12. ուստի թիւրամը պիտի կատարուի 1324 մարտ 1ին, Հանրօգուտ Շիրբիքանց հանրարարութեան պաշտօնական մէջ, ի ներկայութեան Պանքայի Վարչական Խորհուրդի անդամներուն, հաւատարիմներու և ելեմանի, հաւատարիմներու Առաջին և Օսմ. Կայս. Պանքայի կողմէ կարգուած պաշտօնեաներէ կազմուած ժամանակ մը։

1324 տարուան յատուկ Երկրագործական Պանքային վիճակահանութեան յայտագիր

Ա. թիրամ (Մարտի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմ.	Բ. թիրամ (Ապրիլի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմ.	Գ. թիրամ (Մայիսի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմ.
1	600000	600000	1	300000	300000	1	200000	200000
1	200000	200000	1	100000	100000	1	100000	100000
1	100000	100000	3	40000	120000	3	40000	120000
2	40000	80000	5	20000	100000	5	20000	100000
5	20000	100000	15	10000	150000	15	10000	150000
15	10000	150000	50	4000	200000	50	4000	200000
50	4000	200000	275	400	110000	275	400	110000
275	400	110000	3150	200	630000	3150	200	630000
3150	200	630000	—		—	—		—
3500		2170000	3500		1710000	3500		1710000

Դ. թիրամ (Յունիսի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմ.	Ե. թիրամ (Յուլիսի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմ.	Զ. թիրամ (Օգոստոսի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմ.
1	300000	300000	1	300000	300000	1	400000	400000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000	3150	200	630000
—		—	—		—	—		—
3500		1710000	3500		1710000	3500		1810000

Է. թիրամ (Սեպտ. սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմ.	Ը. թիրամ (Հոկտեմբ. սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմ.	Թ. թիրամ (Նոյեմբերի սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմ.
1	400000	400000	1	400000	400000	1	400000	400000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	100000	100000
3	40000	120000	3	40000	120000	3	40000	120000
5	20000	100000	5	20000	100000	5	20000	100000
15	10000	150000	15	10000	150000	15	10000	150000
50	4000	200000	50	4000	200000	50	4000	200000
275	400	110000	275	400	110000	275	400	110000
3150	200	630000	3150	200	630000	3150	200	630000
—		—	—		—	—		—
3500		1810000	3500		1810000	3500		1810000

ժ թիրամ (Դեկտ. սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմ.	ԺԱ. թիրամ (Յանվ. սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմ.	ԺԲ. թիրամ (Փետրվ. սկիզբը) Հատ	Ոսկին 100էն	Հմգմ.
1	500000	500000	1	600000	600000	1	1200000	1200000
1	200000	200000	1	200000	200000	1	500000	500000
1	100000	100000	1	100000	100000	1	400000	400000
2	40000	80000	2	40000	80000	1	300000	300000
5	20000	100000	5	20000	100000	1	200000	200000
15	10000	150000	15	10000	150000	10	100000	1000000
50	4000	200000	50	4000	200000	20	40000	800000
275	400	110000	275	400	110000	65	20000	1300000
3150	200	630000	3150	200	630000	300	10000	3000000
—		—	—		—	750	4000	3000000
3500		2070000	3500		2170000	1250	800	1000000
						21600	200	4320000
						—		—
						24000		17020000

ՀԱՍՈՒԹ

	Ոսկին 100էն
Բերոյանցիրը երկու օսմ. սակի արժէքով ընդհանրութեան հանուած գրամ Հարիւր յիսուն հազար սամանիներուն փոխարժէք	50,000.000
	50,000.000

ԾԱԽՔ

	Ոսկին 100էն
Շահաբաշխութիւնն համար արտաքին հարիւրին 75ը	37,510,000
Գրամանանութիւնս Ցանձնամարդին պատանեաց հարիւրին 17ը	8,500.000
Պետական և վարչութեան ծախքերուն փոխարժէքը եղող հարիւրին 8ը	3,990,000
	50,000.000

Դ. Ա. Խ. Ի

Ի. Լ. Ա.
(Բօսքա վի Թէրկիւրաճ Նէզարէթի)

Բոսֆորսանգիէրսի խիմիական օրանմոյ իւպլի լուգուտը օրան 500,000 ասկա գարի մէկերի մինաղասանա վաղ գլլմնոյ օրմայլ թիպոյ օրանարան եիւրաղ օն հնասար իւլէ թէլէմիսիր նագարիվ Օսմոր իւլէ մուգավէրսի մուհարիրլիգնանէն Թէլէկրաֆի վէ Բոսֆոր նէզարէթի համիկէն Թէլէկրաֆի գարիսնի մինիրոր խաբլանմասի միրտամամ իսլէմէլերի գանանը նեկսանոյ, ուր գրոշմի մեհանկանանիրնի պիտի կատարուի ուսուց ծախքի։

9/12 յուլիս 1908

3—3 Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Khedivial Mail Line

(Գէհանիվէլ Մէլ Լայն)

Շաբաթական ամենեն արագ երթեւեկը Գոյսոյ եւ Ադիսանգրիոյ միջեւ.

Բէհնս Ապպաս չոգենաւը, նաւապետ Ուիլեսը, կիրակի, 26 յուլիս 1908 (Ք. Ե.) կէս օրին Ադեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ իսկ երեքշաբթի 28 յուլիս 1908 (Ք. Ե) կէս օրէ ետքը, ժամ 3ին պիտի մեկնի Ա.Լեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Փիրէան։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻՍ

Միասան չոգենաւը, նաւապետ Վասաքոս, օգոստ. 1ին Կ. Պոլսէն ճամբայ պիտի ելլէ գեպի Կէլիբոլիս, Տարսանէլ, Միթիլլի Իզմիր, Սամսուն, Հառդան, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Գէյրութ, Հայֆա, Սայֆա, Բաթ-Սայֆա և Ադեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Գալաթիա, գրասենեակ վրայ, Մէյմէնէթի խան, իսկ մասնաճիւղը, Գալաթ. Վալիսէ Սուլթան խան։

ԲՕԼ ՄԱՐԿՐԻՔ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԱՒՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ՄԱՐԻԶՈՒՆ ԿՐԷՖԷԼԻՈՒԹԻՒՆԸ

Զ.

ՍԵՒ ԶԱՄԲԻԿԸ

Առասպելն մեջէն կ'ուղղեմ, տեսերեւոյթին պատճառով ասիկի լոյս կը թափանցէ հոն։ Աստղագէտ համարներուն երկայնքը, ուր ծուռ պտտանիք կը սեւանային, կասկոյս լոյսի պեղերու կ'ընդունդաբաձիկի նրբաձիկներու մէջէն։ Ժամին ու Մօրթս, իրենց պտտանիներուն վրայ սիկապի մը ձգելէ յետոյ, բան մը մոռցած չըլլալու բնապով, իրարու-ցը մոտենան, մէնչ ծաք, կատ-ցին գունային վրայ կեցած, Լուսիսի մտ, զուսրթիրին կը գիտեր գայտանիքը։

— Օուօր, ուրգան երթանիկ պիտի ըլլայ, մրմնջեց Տիկին Լը Շաբ։

— Ապահով եմ թէ մեզի կը սպասէ կարգանին մէջ, բան Մօրթս։

Ու սա մտածումը ունեցաս, առանց յայտնելու.

— Երանի թէ ամուսինը ընկերացած չըլլայ։

Կառամատիր Թիւնէլի մը կ'անցնէր։ Կը մտնէր։ Կէս վարդեան յեսոյ, քարանին վրայ վար թիւնի, ի զուր Տիկին Մօրայլը գիտնալով։ Եւ ահա էր Շաբ ամուսինին տեսան մեկուսիկ պարագաներու մէջ։ Երկրի մը մտնէր, որ բարեկիթօրէն բարեհաճ յեսոյ ներդիրներ մէջերու։ Ժամին ու Մօրթս, իրենց պատ

թուղթի չտա մը պաշտօներ հաստատուած են։ Ասոնց մասի ալ ուելի կամ նուազ ամսաթուղթեր յայտնուելու խնդիրը խարդակութեամբ կրնայ ուրիշով։ Հաշուակալները հինգ տասիճանները բաժնուած են. Ա. 9000, Բ. 7000, Գ. 5000, Դ. 4000, Ե. 1500։ Եթէ ամսաթուղթերու կոնտրոլիրը դարձաւէր, որ անտեսդիսական մարքով պարտաւորուած է, Կայս. կառավարութեան երկրամասի չաները պիտի պաշտպանուէին։

ԱԶԳ. ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՑ

Մեր երկրորդ էջին մէջ պարտեն սկսած ենք հրատարակել Ազգ. Սահմանադրութեան օրենքը զոր զրեթէ յիսուն տարի առաջ պատրաստած են Գրիգոր Օտեան, Սերվիչեն, Տօքթ. Ռուսինեան, Կարապետ Եփրեմեան եւ Ստեփան փաշա։ Ինչպես յայտնի է, մեր Ազգ. Սահմանադրութիւնը մօտ 13 տարիէ ի վեր դադրած էր ցաւալի պարագաներու հետեւանքով։

ՔՈՄԻԴԷԻՆ ՄԻԴԻՆԿը

ԵՂԲԱՅՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՒԷՐ

ՐԻԶԱ ՊԷՅԻ ՃԱՌԸ

Երէկ, էջս օրէն վերջը, «Օսմ. Միութեան եւ Յառաջդիմութեան» կուսակցութեան Պոլսոյ Քոմիտէին անդամները միդնիկ մը գումարեցին Սալիէի հանդիսակաց պարտէզին մէջ։ Անոնցմէ բազմութիւն մը խնուած էր, հակառակ սիրոյ հեղձուցիչ տաքին, որ քրտինքի առուներ կը հոսեցնէր։ Քոմիդէին անդամները՝ կամ-քերու մէջ բաղմած, խանդավառ ազատ զրուցներով կ'ընդունուէին ժողովուրդին կողմէ, որ անընդհատ կը ծափահարէր։ Քոմիդէին կողմէ Ռիզա պէյ կառքին մէջ ոտքի կելլէով ազատաբարոյ ճառ մը խօսեցաւ, որ ուելի քան կէս ժամ տեւեց։ Ատենախօսը յայտարարեց թէ Վեհ. Կայսրէն արտօնութիւն ստացած են այս գիշեր իսկ օրաթերթի մը հրատարակութեան ձեռնարկելու, որ կուսակցութեան օրգանը պիտի ըլլայ։ Ի՞նչ տրատուն, ի՞նչ գանգատ որ ունիք, ի՞նչ անիրաւութիւն որ կը դիտէք, մեզի գիմեցէք եւ մենք պիտի հրատարակենք ու դարմանը պիտի պահանջենք, բաւ Թերթը պիտի հրատարակուի Սերվիքը Ֆիլնուեի տարբանին մէջ, ուր կրնան գիմել բոլոր անոնք որ իրենց ձայնը լսեցնել կ'ուզեն։ Ատենախօսը ձեռքը բռնած կը ցուցնէր կայս. Արձանագրիր, ու ազատութեան բարիքները կը հաղորդէր ներկայ ամբոխին։ Բոլոր բանտարկիալները անվրէպ պիտի արձակուին, յայտարարեց Ռիզա պէյ, ու եթէ ուշանայ արձակումը, նոր գիմումներ պիտի ընենք։ Ո՛չ մէկ քաղաքական յանցաւոր պիտի մնայ քաղաքային կամ զինուորական բանտերուն մէջ։

Ուրիշ երկա. հոգի ալ ատենախօսութիւններ ըրին միւնոյն իմաստով, մինչ ժողովուրդը կը գոչէր. «Կեցցէ՛ Վեհ. Կայսրը», «Կեցցէ՛ Ազատութիւն»։

Երբ ատենախօսութիւնները վերջացան, անա Քոմիդէին կառքերէն մէկուն մէջ նեռուեցաւ հայ վարդապետ մը, որ ողջագուրեցաւ Թուրք սպային հետ եւ Թուրքերէն ճառ մը արտասանեց, յայտարարելով թէ Հայերը և Թուրքերը իրարու հանդէպ ազգերարան ընթացք մը ըրած էին պարզապէս անոր համար որ իրար չէին հասկնար։ Հիմա այդ անպատեհութիւնը վերացած է. հիմա Թուրքը և Հայը շատ լաւ կը հասկնան զիրար, ու այսչափը բաւական է որ համերաշխարար, իրրեւ եղբայր տարին, Ազատութեան բարիքները վայելեն։ Երբ ճառը վերջացաւ, ամբոխը «Կեցցէ՛ն Հայերը» աղաղակներով թնդացուց օդը։

ՕՍՄ. ՅԱՌԱՋԴԻՄՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Օսմ. Յառաջդիմութեան և Միութեան Ընկերութեան Կ. Պոլսոյ կեդրոնը սա հրատարակութիւնը բրաւ.

«Թո՛ղ ասկէ վերջը ամէն ոք իր գործովը զբաղի։ Օսմ. Յառաջդիմութեան և Միութեան Ընկերութիւնը, փա՛ռք ու գոհութիւն Աստուծոյ, հայրենիքի բոլոր եղբայրները միութեան և սիրոյ դրօշակին տակ հաւաքեց։ Ամէնքն ալ իրարու սիրցուց։ Միաբանութեամբ և սիրով հայրենիքը ազատեց չղթաներէ։ Ալ ամէն ոք ազատ է և ուրախ։ Սակայն տարբ համար և այդ մասին կատարելագործելու յաջողելու նպատակով Ընկերութիւնը խրատ մը ու ազդարարութիւն մը ունի ձեզի.— Պարկեշտութենէ, ազդամատենէ ու չափաւորութենէ բնա՛ մի՛ բաժնուիք։ Եղբայնասիրից և անխնամատ ցոյցերը նպատակը կը պղտորեն։ Ո՛չ ոք ուրիշին ինչքին, պատուին և կեանքին չվնասէ, ամէն ոք դիրքը յարգէ ու պաշտպանէ, մանաւանդ մեր երկրին մէջ ապրող մեր օտարազգի բարեկամներուն ինչքը, կեանքը ու պատիւը բացարձակապէս մեր ներքնաւորութեան տակ պէտք է ըլլան։ Պատուաւոր կերպով, սիրով ու բարեկարգութեամբ և մի միայն հայրենիքին համար աշխատելով մեր և աշխարհի պատմութեանց մէջ խիտ վառաւոր ու յաջողական անուն մը թողուք, աշխատեցէք համար Ընկերութեան կողմէ յատուկ մեջլիսներով ազգին հաղորդելիք զեկոյցներէն մեզի չասի մի՛ չեղիք։ Ընկերութեան ազդարարութեանց անուսաստորները, մեծ պատասխանատուութեան պիտի ենթարկուին իրենց պատճառելիք անպատշաճ արարքներուն համար։ Պէտք է գլուխնուք որ օսմանցիութեան փառքին պահպանումը պարկեշտութենէ և հայրենասիրութենէ չհեռանալով միայն կ'ըլլայ։ Հայրենիքը այդ միայն կ'ուզէ մեզմէ։

** Եղեալ համամտութիւն կը յայտնէ վերոգրեալ հրատարակութեան։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԵՐՈՒՄ

ԲՈԼՈՐ ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՆԵՐՈՒ ԱՐՁԱԿՈՒՄԸ

Մեծ-Եպարքոսը, իր քով հրաւիրելով ասորիական-թեան նախարար Համսի պէյը, ծանոյց թէ Վեհ. Սուլթանը ներում չնորհած է քաղաքական բանտարկիալներուն, ինչպէս ծանուցուած է քիչ մը վերը հրատարակուած պաշտօնական զեկուցումին մէջ։ Ն. Բարձրութիւնը հրամայեց Համսի պէյի՝ իսկոյն գործադրել Կայս. այդ Իրատէն։ Ասորիական-թեան նախարարը անմիջապէս այդ կարգի բանտարկիալոց ցանկը պատրաստել տուաւ և օգնական Բաղրպ պէյը ու մէքդուպճի Մէհմէտ Գասարի պէյը զրկեց։ Ասոնք երբ իրենց պաշտօնին կիրառմանը կը ձեռնարկէին, պարզ ոճիրներով ամբաստանուածները, Թաֆիրի ու Ալի Ռիզայի նման ոգորմելիներու թեկադրութեամբ, արձակուելիք բանտարկիալներուն ցանկին մէջ մտցնելով, պահանջեր են որ ընդհանուր ներումէն իրենք ալ օգտուին, բանալով որ եթէ իրենց այդ պահանջումը չընդունուի, թող պիտի չտան քաղաքական յանցանքով բանտարկիալներուն արձակումը։ Ասորիական-թեան նախարարի օգնականը, իսկոյն վիճակ նախարարին մօտ և խնդիրը տեղեկագրեց։ Նախարար Համսի պէյ ալ անմիջապէս կեդրոնական բանտը գնաց և հարկ եղած յորդորները կարդաց, սակայն օգուտ մը չունենար, որով Համսի պէյ խնդիրը հաղորդեց Մեծ-Եպարքոսին և մէկ քանի հրամաններ ստացաւ։ Իպտամ կ'ըսէ թէ ընդհանուր ներումը եթէ պարզ ոճիրներով դատապարտուածներու համար ալ գործադրուի, ազատամատութեան սկզբունքը բանտարկուած պիտի ըլլայ, որով խիստ անհրաժեշտ է որ Կայս. կառավարութիւնը այդ մասին անմիջական և խիստ միջոցներ ձեռք առնէ։

—Ընդհանուր ներում չնորհող Կայս. Իրատէն պատաքին գործոց նախարարութեան կողմէ հաղորդուեցաւ. օտար սէլիթեանց քով գանուող օսմ. դեսպաններուն։

—Կեդրոնական բանտը գանուողները պատրաստած են հետեւեալ ճառը զոր կարդաց Կիրիտցի Հիւսնի էֆ.

«Հայրենակից ժողովուրդ,

«Երեք օրէ ի վեր ազատութիւն հրատարակուեցաւ։ Երեք օրէ ի վեր դուրսը ամէն ոք ուրախ է և ցնծութիւն կը յայտնէ։ Ազատութիւնը երեւան եկած ըլլալուն համար ամէն ոք ուրախութեան արտասուք կը թափէ։ Ինչո՞ւ համար է, մթիէ ազատութեան համար չէ՞։ Դուրս դուրսը ազատութեան հանդէսը կը վայելէք. մենք ինչո՞ւ հոս, հաւասարութեան հակառակ, գերութեան և բանտին ու զինուորին անկիւնները մնանք։ Այսօր ամբողջ ազգը հաւասարութիւն կը վայելէ։ Դուրս դուրսը Պարսկ կ'ընէք, մենք հոս գերութեան մէջ մնք, կը տառապինք։ Հաւասարութիւն չկա՞յ։ Ձեր նուիրական պարտականութենց մէջ պէտք չէ՞ որ մեր արձակումն ալ մտածէք։ Ձեր եղբարն ու հայրենակցութիւնն պահանջումը այդ է։ Պէտք է մեր այս ազաղակը աշխարհի իմացնէք՝ հայրենիքին, ազատութեան և պատուոյ անուններով։ Կեցցէ՛ Վեհ. Սուլթանը։ Կեցցէ՛ ազգը»։

ԻՍՄԱՅԻԼ ՓԱՇԱՅԻ ՊԱՇՏՕՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Զինուորական վարժարաններու Քնիչ Իսմայիլ փաշա վարժարաններու մէջ Խաֆիէութիւնը հաստատելով, ձեռնարկած էր մասնիչի ու խառնակիչի ոգին ներշնչելով բնաջինջ ընել զինուորական դասութիւնը, որ հայրենիքին ամէնէն մեծ յենակէտն է. այդ կերպով տարիներէ ի վեր իր զժգոյն ու եղերելի արարքը կը գործադրէր։ Վեհ. Սուլթանը ցաւալի դատելով այդ վիճակը, հրամայեց պաշտօնական ընել թէ՝ այդ Իսմայիլ փաշան և թէ անոր ամերարդին բժշկական վարժարանին դասատուութեանց վերատեսչ դնդապետ Լատա պէյը, որ մէկ քանի տարուան մէջ այդ տուժումը ձեռք բերած է։ Իպտամ կայս. այս չնորհին առթիւ անկեղծ երախտագիտութիւն կը մատուցանէ։

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Զինուորական բարձրագոյն վարժարանին ուսանողներն ալ ուզեր են ընդհանուր ուրախութեան մասնակցիլ և իրենց երախտագիտութիւնները մատուցանել յատուկ կայս. Գանոյեց՝ իրենց սպաներուն հրամանին տակ և զինուորական կարգապահութեամբ։ Վերատեսչ Զէքի փաշա չէ ընդուներ այդ խնդիրքը և ըսեր է որ եթէ սնդանն պիտի վտարէ ու ընաջինջ ընէ, նաև հրամայեր է կարգ մը միջոցներ ձեռք առնել։ Իպտամ կ'ըսէ թէ Զէքի փաշա պարտաւոր է զինուորական կարգապահութիւնը պահել, սակայն զինուորական ուսանողներուն այդ տեսակ դասն իսօքերու պէտք չկայ։ Ինք պերճախօս է և կրնայ փայլուն ու քաղցր խօսքեր ըսել, որոնք կրնան ուելի ազդու ըլլալ։ Պարտաւոր է հայրենասիրական ու կարգապահական լեզու մը գործածել։ Հին բառերուն տեղ պէտք է նորեր գտնել ու ըսել, մինչ որ ուելի լաւ պիտի ըլլայ։

ԲԱՐՁՐ. ՄԵԾ-ԵՊԱՐՔՈՍը

Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Սոյնա փաշա, երէկ իրիկուն ժամ 12ին Բ. Դուռնէն եւլած պահուն երբ կուռք կը նստէր, հոն հաւաքուած ժողովուրդին սա խօսքերը ուղղեց.

«Մի՛նչ պահեցէք ձեր արդարութիւնը։ Ձեր զգացումները պիտի մատուցանեմ Վեհ. Սուլթանին։ Հիմակուընէ կ'ըսեմ որ Կայս. բարձր գոհունակութեան պիտի արժանանան։ Նորէն գոչենք. Կեցցէ՛ Վեհ. Սուլթանը։»

Ժողովուրդը եռանդագին ծափահարեց։

ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԵՐԵՆԱՍԷՐ ՄՈՒԼԱՆ ԵՒ ՀԱՅ ԱԶԳԸ

«ՄՈՌՆԱՆԳ ԱՆՅԵԱԼԸ,, ԿԻՆԵՐՈՒՆ ՀԱԿԱՅ ԹՈՓՈՐ

Համբաւելի՛ բերաներ.

Ինչպէս կարելի է չհամբաւել այն բերանները որոնք ազատութեան համար միասին կը բացուին։

Հայ ցուցարարները նախընթաց օր շատ զգածուեցան պատերազմական պաշտօնատան հրապարակին մէջ Թուրք դիմանական Մօլլայի մը պերճախօս և ազատասիրտ ատենաբանութենէն, որ իր խօսքը ուղղելով Հայ հայրենակիցներուն, թախանձելով անոնց՝ մոռնալ անցեալն և անոր քաղաքի արտաքիրը, և սակէ ետքը ձեռք ձեռքի տալով Թուրքին հետ, միասին աշխատիլ Օսմանեան հայրենիքին բարեկարգման և բարօրութեան։ Պատերազմական բանախօսը հռչակեց նաեւ թէ Հայերը ո՛չ նուազ իրաւունք ունին ուրախանալու։ Վեհ. Կայսեր թելադրած այս բարեփոխութեանց համար, որոնց իրագործման մէջ ամէն կերպով բաժին ունեցած են։

* * *

Նաստլին և Հասիգալ Բրիֆան վարժարանները, որքանով նամարանին գործարդերը, օսմ. գրօշներ բռնած, Բ. Դուռ և պատերազմական պաշտօնատուն երթալով, Կայս. արուեստաթեան համար բարեմաղթութիւններ ըրին։ Ռէվիի ճեղալիի գործարանները և անոնց միացած հինգ հարիւր աւելի իսամ, քրիստոնեայ և հրեայ բանուորներ մը, որոնց մէջ կային գործարարներ, կառք նստած, նուագախումբերու առաջնորդութեամբ, Պէշիքթաշ գնաց և հոն պահանջեցին օտար սէլեա բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Կայսեր համար։ Նուագախումբերը կը նուագէին Համիտիէ Մարշը։ Վեհ. Սուլթանը իմանալով, այդ թափորին ժամանումը Պէշիքթաշի ատիկանատան Վարքի փաշայի մէջեցաւ Իր Կայս. գոհունակութիւնը հաղորդել տուաւ, յայտնուած շնորհակալական զգացումներուն համար։ Թափորը «Բասիշահմի չօգ եաշա» գոչելով վերադարձաւ։

* * *

Երէկ բազմաթիւ խրամ կիներ կառքերով փողոցները պատեցան՝ կուրծքերնուն վրայ գրած վերատուութիւններ, որոնք Կայս. Թուղթով զարդարուած էին և որոնց վրայ «Ազատութիւն, Արդարութիւն, Հաւասարութիւն ու Եղբայրութիւն» գրուած էր։

* * *

Առջի գիշեր Բրթի-Շանի թատրոնին մէջ տեղի ունեցած խանդավառ ցոյցերուն և ճառախօսութեանց պատճառ, երկու հայ երիտասարդներ ալ հայերէն ճառեր արտասանեցին և արժանացան միջազգային բազմութեան կողմէ հայերէն բառերով «Կեցցէ՛»ներու։ Պարտէզէն խօսեցաւ Պ. Ցովսէփ, որուն արտաբուս և խանդավառ խօսքերը չերմագին ողջագուրումներ առաջ բերին։ Իսկ ամառնային թատրոնին բեմին վրայէն՝ հետեւեալը խօսեցաւ Պ. Տիրան Եաչիքեկեան, ողջունելով մեծ համակրութեամբ և ցոյցերով։—

Սիրելի եղբայրներ.

«Այսօր հրճուալի օր մըն է ուր Սահմանադրութիւնը կը ամենախմբենք։ Դիտցէք թէ ամէնքս ալ եղբայր ենք։ Ակէ առաջ ցաւալի վիճակի մը մէջ կը տառապէինք։ Հիմայ պէտք է գլխանք թէ ամէնքս ալ եղբայր ենք, միասին պէտք է ապրինք, միասին աշխատինք, որպէս զի կարենանք Վեհ. Կայսեր շնորհիւը յաջողութիւն ու անդորրութիւն ունենալ։ Միայն թէ եթէ կայ ցաւալի պարագայ մը այն է թէ չյանդգնեցաւ մէկը ելել ու իսօսիլ հայերէն լեզուով։ Եղան խօսողներ թուրքերէն, ֆրանսերէն, բայց ո՛չ հայերէն։ Ինչո՞ւ չլլայ հայերէնը, քանի որ երբեք սարքերութիւն մը չկայ Օսմանցիներու ու Հայերուն միջեւ. դժբախտարար չեմ կարող խօսիլ ուելի լաւ, որովհետեւ սիրտս յուզուած է, ուրեմն ձեռքերս կը դողան ուրախութենէն։ Վստահ եմ թէ ներողամիտ պիտի գտնուիք իմ անկարող վիճակիս. միայն պէտք է գիտնալ թէ ինչ որ կը խօսիմ սիրտս է զոր կ'արտասանէ. ալ ասկէ վերջ, շնորհիւ Վեհ. Կայսեր պիտի կարենանք միաբերան պօռալ։ Պէտք է ապրելու ինչպէս որ պէտք է, պէտք է մեռնիլ ինչպէս որ ապրեցանք, ապրիլ խաղաղութեան ու հանդստութեան մէջ. և միութիւնն դալով «Կեցցէ՛ ազատութիւն, կեցցէ՛ Վեհ. Կայսրը։»

«Սակայն չմոռնանք ըսելու թէ այս ուրախութիւնը բոլորովին մոռցնել պիտի տայ մեր անցեալը։ Չմոռնանք այն հոգիները որ այսօր անմահութեան մէջ կ'ապրին, չմոռնանք ըսելու թէ անոնք մեզ համար զոհուեցան, դայլին դէպի հոն, դէպի անմահութիւն։ Պէտք է դամենի պարկը անոնց նուիրել, ու դարձեալ չմոռնանք մեր սրտերուն մէջ անոնց տիսուր, սակայն անմահ յիշատակը մեր սրտերուն մէջ պահել։ «Կեցցէ՛ ազատութիւն, կեցցէ՛ Վեհ. Կայսրը»։

ԱՄԲԱՍՏԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Սկիւտար Ս. Կարապետ եկեղեցիին Թաղ. Խորհուրդը գրով մը խնդրած է Պարիարքարանէն, որ նոյն եկեղեցիի վարդիվներէն դուրսցած հայերները իրենց յանձնուին։ Սոյն հայերները թէև Պարիարքարանէ զրկուած են յիշեալ Խորհուրդին, բայց Պարիարքարանի համաձայնը մինչեւ այժմ չէ յանձնած կ'ըսուի։ Հրատարակելով այս լուրը, միւս կողմէ չենք կարծեր որ համաձայնը այս գիշերամէջ գործէ և իրեն յանձնուած գրամ մը իր տեղը չը յանձնէ։ Լուսաբանութիւնը կ'սպասենք։

ՄԻԱՅԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՎ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Կեցցէ՛ ծանօթ թէյլ վաճառական Յ. Էֆ. Խագուլեանը. հաղա՛ր ապրի որ իրրեւ ճշմարիտ հայրենասէր և ազգասէր նախանձեռնարկը եղաւ առ Միացեալ Ընկերութեան զարգացումներուն վերաբերմամբ։ Խագուլեան էֆ., այդ ազնիւ անձնաւորութիւնը, Խմբագրութեան ուղղեալ նամակով մը կ'առաջարկէ զարձեալ հաստատել այդ Ընկերութիւնը, որուն բացած դարգացումները մեր Հայրենիքին այնքան պարկեշտ, գործունեայ և հայրենասէր զաւակներ պարգեւած է։

Մտաւորական լոյսը տարածող այդ Ընկերութիւնը ինչ անոյշ յիշատակներ կ'արթնցնէ մեր մէջ. այդ ընկերութիւնը որ հազար անգամ վառ խանիներու այդ եկեղեցական ատարին պարարտներուն և գեղանարշաւ օձերուն զրպարտութիւնները չդիմացաւ, զարգած էր իր բարերար գերը կատարել մեր գաւառներուն մէջ։ Ա՜խ, սա վասերը, ինչեր չբրին մինչեւ այսօր, ինչ՛ր, ինչ՛ր։ Հայպասար մանուկներու ուսման կամ չէմարուելուն պատճառ եղան ամենքդիէնք. սակայն այսօր, պատուութեան այս հրճուալին օրերուն, այլեւս կրնանք նոր եռանդով մը այդ սուրբ յարկերը բանալ։ Ուրեմն կոչում կ'ընենք մեր բոլոր Գաւառացի ու Պոլսեցի եղբայրներուն, որպէս զի հեռւէն Իսաքուլեան էֆ.ի այս ապին կոչին և սարեկան մէկ մէկ գումար տրամադրելի ընեն այս կրթասիրական սուրբ գործին։

Մեծ հանդիսով պիտի հրատարակենք այդ հայրենասէր անձերուն անունները։

Անասասիկ Խագուլեան էֆ.ի նամակը.—

Պատուարժան Տնօրէնութիւն Արեւելքի Լրագրոյ

Իրրեւ խանարհ հայ անհատ մը կը խնդրեմ ձեր մեծապատուութենէն այն առաջարկութեանս հիւրընկալութիւնը ձեր ազգօգուտ թերթին մասակոյ թիւերէն մէկին մէջ։

Կը խնդրեմ օրինաւոր իշխանութենէն պարտաւորներու Միացեալ Ընկերութիւն վերակազմելու ձեռնարկել։

Կը խոստանամ տարեկան քսան ռուբի նպաստ տալ որպէս զի Ընկերութիւնը գիւղի մը մէջ դպրոց մը մատակարարէ։ դումարը տրամադրելի է ամէն վայրկեան։

Յուսալով որ գաւ եւս ձեր կողմէ պէտք եղած կերպով կը ջատագովէք սոյն առաջարկս։ Մնամ խորին յարգանօք

Թէյավաճառ Յ. ԽԱԳՈՒԼԵԱՆ

Կ. Պոլիս, 14 յուլիս 908

ՍԿԻՒՏԱՐՑԻՆԵՐ ԵՒ ՆԱՐԼԵԱՆ

Ինչպէս ակէ առաջ գրած էինք, Մագասա Նարլեան մեր ցուցիներէն Սահակ ազայի բանտարկութեան պատճառ եղած էր։ Այսօրուան Սուրհանդակի մէջ Մագասա Նարլեան կը հերքէ այս լուրը և վկաներ կը պահանջէ։ Անհասկի ձեզի վկայ. ուստակ չոգնեալային ընկերութեան պաշտօնեայ Սահակ էֆ. Փէչիմալճեանին գուռ չէ՞ որ անմամբ յայտարարեցիք. «Մենք ըրինք, ի՞նչ կայ, կ'ընենք եա՛»։ Եթէ ուզէք ձեր Թաղ. Խորհուրդի մէջ ըրած յայտարարութեան համար ալ վկաներ կրնանք բերել։ Ձեր ամենամտերիմ բարեկամը՝ քոմիսեր Օսման Նէմրի էֆ. չաքամ երիկուն խալ դարձակի մը եղբայրը Սէլամսըզի մէջ օձիքէն բռնելով պահակնոց տարաւ և հոն ծեծելէն վերջը արտաքսուցին մէջ ժամերով բանտարկեց, հակառակ ժողովրդին աղերսանքին։ Այս խնդիրը այժմ դատարան մնացած է։ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՏԵՂԱՅԻ

ԿՈՎԿԱՍԻ ԽՆԴԻՐԸ ՏՈՒՄԱՅԻՆ ԱՌՋԵՒ

ՀԱՅԵՐԸ ՎՐԱՑԻՆԵՐԸ ԹԱԹԱՐՆԵՐԸ

«ԹԱՆ»Ի ԹՄԲԱԳՐԱԿԱՆԸ

Ռուսիոյ Խորհրդարանը (Տումա) հարկադրուեցաւ յառաջիկայ ձմրան յեռանգելի իր նախորդ նստաշրջանի ամէնէն կարեւոր հարցերէն մէկը, որ մասէն կը լսէ չանգրգռելու մեզ։ Այդ հարցն է՝ Կովկասի խնդիրը, որ չկարգադրուեցաւ տակաւին, թէեւ առաջին երկու Տումաները բաւական զբաղեցան։

1908 մարտ 11ին, Տումայի աջակողմեան երեսփոխաններէն խմբակ մը այս հարցումը ուղղեց վարչապետին։ Խմբակը մտերմամտօրէն մատնանիշ ըրաւ այն յանգնաքէզ ապականութիւնները, աւազակութիւնները և ապարդարութիւնները որոնք Կովկասի ամենօրեայ վիճակը կը ներկայացնեն. յիշեց 1905 մարտ 11ի կայս. տնօրէնութիւնը որով Կովկասի փոխարքայութիւնը կը վերահաստատէր և այդ պաշտօնին կը կոչուէր կոմս Վարանցով Տաշքով։ Երեսփոխանները հետաքրքիր էին գիտնալու թէ կառավարութիւնը կը յուսա՞ր որ այս դարմանը պիտի մեղմացնէ չարիքը։

Այս հարցումին պատասխանը շատ դիւրին էր։ Փոխարքայութեան վերահաստատումը երբեք չնպաստեց խաղաղացման և բարոյական վարչութեան։ Կոմս Վարանցով Տաշքով, հին դրութեամբ ազատական մը, որ իր անապատ հարստութեան չափ ալ քաջութիւն ունի կ'ըսեն, տեսակ մը անորոշ ազատականութեան յաչեցաւ. մերթ մէկ կողմը յարեցաւ և միւս կողմը, ու իր երդիքի ընթացքին համար անընդհատ հարուածներ ընդունեց սիրող տարբերէն։ Իրմէ վերջն ալ, ինչպէս երբեմն առաջ, Կովկասի խնդիրը ապիրատական հանգամանքով մը կը ներկայանայ, և միշտ մտահոգութիւն կը պատճառէր Ռուսիոյ լուսամիտ հայրենասէրներուն և իրենց պատասխանատուութեան գիտակից քաղաքագէտներուն։

** Թան դիտել կուտայ թէ Կովկասի խնդիրը ամէն քանէ առաջ կրօնի և ազգութեան հարց մըն է։ Նոյնս կայ հայկական հարցը, որ հետեւանքն է դլխաւորապէս ռուս վարչութեան ձախաւեր կարգադրութիւններուն։ Զօր. Կալիցին, վերջին նահանգապետը որ Կովկասը կառավարեց փոխարքայութեան վերահաստատուելէն առաջ, բիրտ միջոցներ ձեռք առած էր ողբացեալ Խրիմեան Հայրիկին և Հայ Եկեղեցւոյ պետերուն դէմ, զանոնք ամբաստանելով թէ անջատողական հակառուս ձգտումներ ունին։ Իրրեւ հետեւանք այդ միջոցներուն, ռուս գանձը գրաւեց Հայ Եկեղեցւոյ կալուածները։ Այս անօրինութիւնները եղան 1904ին, այսինքն այնպիսի տարի մը երբ խռովութիւնները ծայր առած էին արդէն և ռուս վարչութիւնը զինեալ ուժի հետեւանքը եղաւ Զօր. Կալիցինի բռնի մտքը և անոր հանձնայ քաղաքականութեան լքումը։ Իր յաջորդին համար անկարելի եղաւ շարունակել այդ հայաջինջ քաղաքականութիւնը, երբ մեր ազգն ալ, տարբեր ձգտումներ պահ յատաջդիմութիւններ կ'ընէին։ 1905ին Տիզլիսի մէջ գումարուած համաժողով մը բաղձանք կը յայտնէր որ Կովկասի վարչութիւնը յանձնուի խաւն Խորհրդարանի մը, —ուր ներկայացուցչ պիտի ունենային բոլոր Կովկասեան ազգերը—և այդ Խորհրդարանին առջեւ պատասխանատու նախարարութեան մը։ Այս կերպով, ռուս գերագահութիւնը դադրիլ պիտի ունենար միայն մաքի, գրամի և ազգային պաշտպանութեան վերաբերող գործերու մէջ։ Ճիշդ այդ միջոցին էր որ խռովութիւնները սասացան Կովկասի մէջ, Թաֆիրները և Հայերը սկսան իրար կատղել Պաքուի փողոցներուն մէջ։ Գալով Վրացիներուն, անոնք նոյն Հայերուն հետ միասնելու ձեւեր ըրին, սակայն քիչ վերջը ընդհանրութիւնը անիրատեսական գաղափար։ Ի զուր վրացի ընկերվարական Սամիչվիլի կը գոռար Տումայէ լեռնէն.

«Բոլոր երկիրներու Պրոլէտարիատնե՛ր, մնացէ՛ք»... Բացատրեցաւ էր թէ միութեան կոչը այլ ուեւ չէր կրնար լսուիլ և ռուս ազգութեան անկումը Կովկասի մէջ, իրարու դէմ հանած էր մինչեւ այն տեսակ խաղաղ ազգութիւնները։ Ասկէ ի վեր, ռուս գինուորներուն միջամտութիւնը գրեթէ վերահաստատած է նիւթական բարեկարգութիւնը։ Սակայն խիստ ճնշումը չէ խաղաղած։ Սակիս կարելի է դատել այն յեղափոխական պատգամաւորութենէն զոր Վրացիները ղրկած են երբոր Տումայէն, ինչպէս առաջին երկու Տումաներուն ալ ղրկեցան Զարին կողմէ։ Անընդհատ բողոքները որոնք ամէն կողմէ կը տեղան, կը հաստատեն թէ ռուս վարչութիւնը ա՛ռքան սխալներ ունեցած է Կովկասի մէջ, որոնց հետեւանքները չեն մաքրուած տակաւին։ Ծերակուտական Բուդմինգի 1905ին պաշտօնական քննութիւն մը կատարելով, կը հաստատէր թէ Ռուսիա չատ անպարար ու անօգուտ օրէնքներ հաստատած է Հայերուն, Վրացիներուն և Թաթարներուն համար, կանխադելով անոնց զարգացումը։ Ծերակուտականները թերի կը գտնէր հոգեւորական, դատական, դպրոցական և թեմական կազմակերպութիւնը։ Անկէ ի վեր ոչինչ եղած է և ոչինչ կարելի էր ընել առանց Խորհրդարանին աջակցութեան։ Ընդհանուրին չարը կը պահանջէ որ Տումայինն ալ դատաստանութիւնը չկանգնի կեդրոնի վարչութեան կողմէ, որպէս զի այդ ժողովը կարենայ ցնցել մարքելի պաշտօնէութիւն մը որ ռուս բանակալութեան ամէնէն կաշառաւէր և ապականած տարրն է, ինչպէս կը հաստատեր ծերակուտական Բուդմինգի։

** Թան դիտել կուտայ թէ Կովկասի խնդիրը ամէն քանէ առաջ կրօնի և ազգութեան հարց մըն է։ Նոյնս կայ հայկական հարցը, որ հետեւանքն է դլխաւորապէս ռուս վարչութեան ձախաւեր կարգադրութիւններուն։ Զօր. Կալիցին, վերջին նահանգապետը որ Կովկասը կառավարեց փոխարքայութեան վերահաստատուելէն առաջ, բիրտ միջոցներ ձեռք առած էր ողբացեալ Խրիմեան Հայրիկին և Հայ Եկեղեցւոյ պետերուն դէմ, զանոնք ամբաստանելով թէ անջատողական հակառուս ձգտումներ ունին։ Իրրեւ հետեւանք այդ միջոցներուն, ռուս գանձը գրաւեց Հայ Եկեղեցւոյ կալուածները։ Այս անօրինութիւնները եղան 1904ին, այսինքն այնպիսի տարի մը երբ խռովութիւնները ծայր առած էին արդէն և ռուս վարչութիւնը զինեալ ուժի հետեւանքը եղաւ Զօր. Կալիցինի բռնի մտքը և անոր հանձնայ քաղաքականութիւնը լքումը։ Իր յաջորդին համար անկարելի եղաւ շարունակել այդ հայաջինջ քաղաքականութիւնը, երբ մեր ազգն ալ, տարբեր ձգտումներ պահ յատաջդիմութիւններ կ'ընէին։ 1905ին Տիզլիսի մէջ գումարուած համաժողով մը բաղձանք կը յայտնէր որ Կովկասի վարչութիւնը յանձնուի խաւն Խորհրդարանի մը, —ուր ներկայացուցչ պիտի ունենային բոլոր Կովկասեան ազգերը—և այդ Խորհրդարանին առջեւ պատասխանատու նախարարութեան մը։ Այս կերպով, ռուս գերագահութիւնը դադրիլ պիտի ունենար միայն մաքի, գրամի և ազգային պաշտպանութեան վերաբերող գործերու մէջ։ Ճիշդ այդ միջոցին էր որ խռովութիւնները սասացան Կովկասի մէջ, Թաֆիրները և Հայերը սկսան իրար կատղել Պաքուի փողոցներուն մէջ։ Գալով Վրացիներուն, անոնք նոյն Հայերուն հետ միասնելու ձեւեր ըրին, սակայն քիչ վերջը ընդհանրութիւնը անիրատեսական գաղափար։ Ի զուր վրացի ընկերվարական Սամիչվիլի կը գոռար Տումայէ լեռնէն.

«Բոլոր երկիրներու Պրոլէտարիատնե՛ր, մնացէ՛ք»... Բացատրեցաւ էր թէ միութեան կոչը այլ ուեւ չէր կրնար լսուիլ և ռուս ազգութեան անկումը Կովկասի մէջ, իրարու դէմ հանած էր մինչեւ այն տեսակ խաղաղ ազգութիւնները։ Ասկէ ի վեր, ռուս գինուորներուն միջամտութիւնը գրեթէ վերահաստատած է նիւթական բարեկարգութիւնը։ Սակայն խիստ ճնշումը չէ խաղաղած։ Սակիս կարելի է դատել այն յեղափոխական պատգամաւորութենէն զոր Վրացիները ղրկած են երբոր Տումայէն, ինչպէս առաջին երկու Տումաներուն ալ ղրկեցան Զարին կողմէ։ Անընդհատ բողոքները որոնք ամէն կողմէ կը տեղան, կը հաստատեն թէ ռուս վարչութիւնը ա՛ռքան սխալներ ունեցած է Կովկասի մէջ, որոնց հետեւանքները չեն մաքրուած տակաւին։ Ծերակուտական Բուդմինգի 1905ին պաշտօնական քննութիւն մը կատարելով, կը հաստատէր թէ Ռուսիա չատ անպարար ու անօգուտ օրէնքներ հաստատած է Հայերուն, Վրացիներուն և Թաթարներուն համար, կանխադելով անոնց զարգացումը։ Ծերակուտականները թերի կը գտնէր հոգեւորական, դատական, դպրոցական և թեմական կազմակերպութիւնը։ Անկէ ի վեր ոչինչ եղած է և ոչինչ կարելի էր ընել առանց Խորհ

ԶՈՒՄԵԼՈՒՄ

„ԱՐԵՒԵԼՔ“ ՕՐԱԹԵՐԹ

1908 Յուլիս 13 Եբբեւարի տարի 10½ թե

Ի. ՅՈՒՄԵԼՈՒՄ
ՀԱՅԱԿ ԵՔ. ՄԵԼԻՍԵՏԸ
ՀԱՐԻՒՐԱՆԱԼՈՒՄԸ

ՄԻՈՒԹԵՆՆԻ ՀԱՅՈՑՈՒՄ ՄԻԼՅ

Մեր Մուսթաֆա Քեմալ Օսմանեան տպագրութիւնը, տակաւին մեր վաղուան մէջ Ցեղերի Միութեան Հիմնադիր Հայրը եղած Հիւսիսային Հայաստանի Հանրապետութեան Նախագահ Ի. Մելիսեթի մասին ունեցած հրատարակութիւնը։ Մեր ուրախութիւնը մեծ է։ Ինչպէս Հայ Ազգի Հանրապետութեան Նախագահ Ի. Մելիսեթ, Հայ ազգի համար ունի մեծ նշանակութիւն